

RICARD ALTABA-PLANUC

mesos

**A LA DELEGACIO DEL GOVERN
D'EUSCADI, A CATALUNYA**

EDITAT PEL COMISSARIAT DE PROPAGANDA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

Preu

10

Ptes.

7

EL MAGAZINE POPULAR

"Catalans a l'Alcàrria"

ÉS EL TITOL D'UNA SARDANA ESCRITA PER SOLDATS C A T A L A N S A L F R O N T

Fa unes setmanes que s'acomplia l'aniversari de la que la Història registrarà en els seus annals com la «batalla de Guadalajara» en la qual el neixent Exèrcit Popular de la República —al qual Catalunya ha contribuït amb el bo i millor dels seus fills i dels seus sacrificis —infligia una severa derrota a les hosts del feixisme internacional que han envaït la nostra terra per a sotmetre'ns al jou inhumà imposat per uns folls a uns pobles que no han sabut reaccionar contra la barbàrie. I fa uns dies també, s'acomplia el primer aniversari de l'inici de l'ofensiva del feixisme internacional contra el poble germà d'Euscadi, que hagué de sucumbir davant l'allau de ferro i de foc que el feixisme posà en joc per assolir els seus objectius d'esclavitzar pobles.

Són aquestes, dues dates simbòliques que adquireixen en aquests moments un dramàtic realisme. Guadalajara és la victòria d'una causa justa. Euscadi és la víctima de la barbàrie. Un i altre són dos fets que a mesura que el temps passa van adquirint proporcions majors en els annals de la Història.

Avui, quan escrivim aquestes ratlles, la petja feixista ha posat la seva planta destructora damunt la nostra terra. I Catalunya i els catalans ens disposem a defensar la pàtria fins a l'últim instant, fins la darrera gota de sang, fins a la mort.

Aquestes dues dates simbòliques són un ensenyament per als catalans. «Abans morir que ésser esclaus», diu la cançó catalana. I entre Guadalajara i Euscadi, optem per rememorar la gesta de la primera, servint-nos de trista experiència la segona.

Moments greus, gravíssims, però que els catalans, amb un heroisme que arribarà si cal al sublim, sabrem superar i guanyarem així per a sempre més l'honor de poble lliure...

(Passa a la pàgina 10)

El record
inoblidable
i unes es-
trofes de
palpitant
actualitat

PER

MARIAN VIVES

Catalans!

EL MAGAZINE
POPULAR

Direcció: J. ROIG - GUIVERNAU

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
PLAÇA DE LA REPÚBLICA
NÚM. 2, PRAL. - TEL. 19278

EL NÚMERO: 2 PESSETES

SUBSCRIPCIÓ
PER TRIMESTRES

BARCELONA 16 ptes.
FORA 22 »

Concessionària per a la venda a Catalunya,
resta d'Espanya i estranger:

CATALONIA, S. A.
Ronda de Sant Pere, 3 - Barcelona

SURT ELS DIES
10 - 20 - 30

NÚMERO

7

20 D'ABRIL DEL 1938

Es bella i és forta

La nostra Catalunya és bella i, com la bellesa, és diversa, multiforme. Per això, perquè la nostra terra és un paradís, l'estranger la cobeja i la fa objecte dels seus atacs més furiosos. Però Catalunya, la petita gran Catalunya, és forta i és dura. I les armes més tallants s'osquen en topar amb les muntanyes granítiques que, com aquest altiu Montserrat, guarden, al seu redós, aquests pobles de meravella que, com aquest que podeu veure a la nostra portada, broden la terra catalana. (Foto P. F.)

ROMAIN ROLLAND

La vida
exemplar
d'un gran
amic de la
nostra causa

PER LLUÍS
CAPDEVILA

HEUS ací un home que, en la terbolesa i la turpitud de la nostra època, ha fet de la seva vida i la seva obra un far lluminós, un clar resplendor. Si no hi hagués homes com Romain Rolland avui faria vergonya viure i ens humiliaria la nostra condició humana.

Com tots els homes que veritablement estimen el poble, Romain Rolland no és un home de multituds. És precisament per amor al poble que s'ha vist obligat a allunyar-se, a fer-se enrera per a deixar pas a l'allau dels mistificadors dels simuladors, dels agiotistes, dels que converteixen la política en ofici vil. Ningú, però, tan atent a les lluites socials, tan prest a defensar la justícia com aquest gran home, avui aquest gran escriptor.

El cas no és nou. A Espanya, Larra i Joaquim Costa han estat els dos homes que amb més coneixement i amb més intel·ligència han lluitat contra la ignorància i el despotisme, els que més han treballat per un poble lliure i culte. Però com no adulaven, com no aflagaven, Larra i Costa foren dos solitaris. La solitud, però, no els féu desviar del seu camí, no els féu penedir-se de la seva obra.

El mateix ha passat amb Romain Rolland. Quan esclatà la tragèdia de la guerra 1914-18 i el patriotisme més xaró, o sigui: la negació del veritable patriotisme, estava a l'ordre del dia, Romain Rolland féu oir la seva indignada veu de protesta, maldant per a impedir la contesa innoble que és sempre la guerra. Ben poques veus

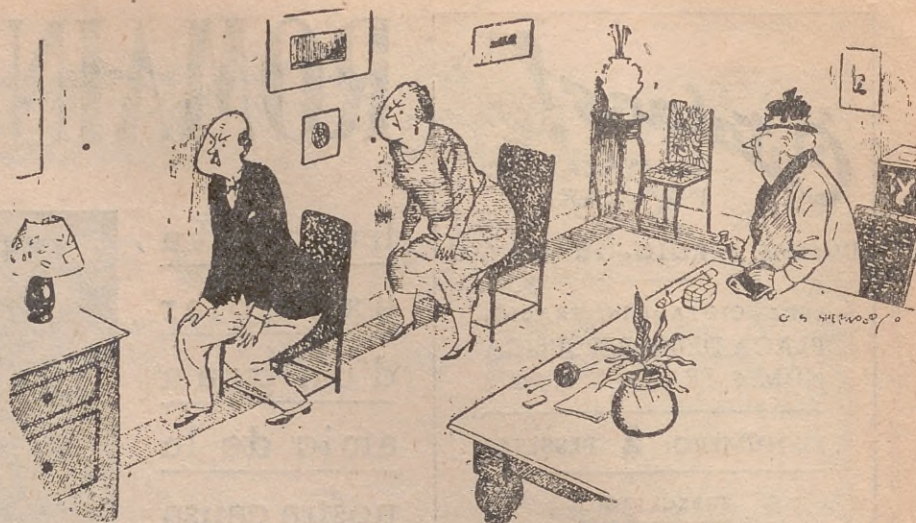
s'uniren a la seva i entre les que s'hi uniren cal comptar-hi la de Jean Jaurès, que era un socialista que en res no s'assemblava a Leon Blum, el creador d'aquesta monstruositat jurídica que és el Comitè de No Intervenció.

El noble gest de Romain Rolland fou correspost per una tempesta d'injúries, de dicteris, de bajanades. Els professionals del patriotisme, els que viuen del patriotisme, li penjaren l'Inri d'enemic de la pàtria. El mateix li havia passat a Zola quan l'afer Dreyfus. Romain Rolland es féu enrera, més que amargat, entristit que costés tant fer entendre i escoltar la veritat. I decidit, però, a servir la veritat per damunt de tot, sense enganyar-se amb el fals patriotisme, sense concessions al fals patriotisme.

Els últims anys de la monarquia, el dramaturg alemany Ernst Toller, em deia que Romain Rolland —des del seu recó suís, sempre amenant a lluitar en defensa de la justícia i la llibertat— i Màxim Gorki —de retorn a la Rússia alliberada— creaven l'"Agrupació d'Escriptors i Artistes Revolucionaris del Món". I en els primers anys de la República, una nit d'estiu, en un dels palaus de Montjuïc, hom organitzava un miting per la llibertat de Thaelmann i jo hi parlava en nom de l'"Agrupació d'Escriptors i Artistes Revolucionaris del Món". No hi havia un públic tan ben vestit com el del Liceu, per exemple. Hi havia, però, en lloc de públic —cal fer sempre aquesta distinció, que és molt necessària—, poble: poble intel·ligent, comprensiu, fervorós. En acabar el miting —i per això n'he fet esment— se m'apropà un minyó català, ajustador mecànic d'ofici i em parlà de llibres, de teatre, de política, amb una lucidesa que no hauria trobat segurament en molts dels falsos senyors que en temps de la monarquia freqüentaven el nostre teatre de l'òpera, perquè els havien dit que feia fi avorrir-se tres hores escollant música. I em parlà amb un gran respecte, amb una gran admiració, de Romain Rolland, del qual havia llegit la Vie de Beethoven, Jean-Christophe, Le Théâtre du Peuple i L'ame enchantée.

Romain Rolland avui és quelcom més que un escriptor francès: és un gran escriptor europeu. Per això ell tendeix a ésser, no un patriota de França, sinó un patriota d'Europa: una Europa sense brutalitat, sense feixisme, amb llibertat, amb intel·ligència, amb més llibres que armes.

Romain Rolland sent una gran, una profunda, una noble devoció envers Beethoven. Li ha dedicat dues obres: Vida de Beethoven i Beethoven: les

—No entenem un borrall del què diuen. Com que els nous veïns són estrangers...
(De LONDON OPINION, Londres)

grans èpoques creadores. Són dues obres d'una consistència notable, d'un valor considerable, d'una suprema bellesa. I en Beethoven s'inspirà, indubtablement, per a la seva creació del Joan Cristòfor. I aquesta devoció es deu a l'afinitat que hi ha entre el gran músic d'ahir i el gran escriptor d'avui. Deia Beethoven: "Fer tot el bé possible, estimar la llibertat per damunt de totes les coses, i, ni que fos per aconseguir un tron, traïr la veritat". Aquestes paraules podria subscriure-les avui, perfectament, Romain Rolland.

Quan Beethoven trencà amb el seu protector Lichnowsky, li escrigué, acomiadant-se: "Princep, ço que sou ho sou per atzar de naixement; ço que jo sóc ho sóc per mi mateix. De prínceps n'hi ha i n'hi haurà a milers. De Beethoven tan sols n'hi ha un". I això, sinó ell mateix, ho podem dir nosaltres, els que l'estimem, els que l'admirem, de Romain Rolland.

L'autor de Jean Christophe té, a més de les quatre que he esmentat, moltes altres obres que cal conèixer: Colas Breugnon, Pierre et Luce, Clerambault, Au-dessus de la mêlée, Les précurseurs; Le 14 juillet, Danton, Les loups, Le triomphe de la Raison, Le jeu de l'amour et de la mort, Paques fleuries, teatre sobre temes de la Revolució; Saint Louis, Aert, Le temps viendra, també pertanyents al gènere dramàtic; Lisuli i un assaig sobre Le théâtre du Peuple, que, si en tinguéssim, haurien de llegir tots els directors de teatre a Catalunya (1).

Es de dordre que l'obra de Romain Rolland no hagi estat més difosa a casa nostra. Si no m'erro crec que tan sols

ha estat traduïda —per Millàs-Rau-rell— la Vida de Beethoven.

L'editorial que s'arrisqués a publicar el magnífic Jean Christophe faria una obra digna d'elogi i d'agraïment.

Romain Rolland és un gran amic de la nostra causa. Romain Rolland està al costat nostre en aquesta lluita que, sols, sense ajut de ningú, sostenim per la llibertat i la dignitat d'Europa. I —que ho recordin França i Anglaterra— Romain Rolland ha dit: De la pau tan sols en són dignes els pobles que saben defensar-la.

(1) Tan sols n'hem tingut dos, Adrià Gual i Enric Giménez, i estan arreconats.

Totes les novetats de la Literatura Antifeixista

REVISTES:

«L'Esquella de la Torratxa», «Meridià», «La Correspondència Internacional» i les revistes estrangeres més importants.

P.A.C.O.D.

Distribuidora de Publicacions Antifeixistes de Catalunya. Coop. Obrera

Rambla del Mig, 17 - Telèf. 19937
BARCELONA

Objectius militars?

DESPRES dels darrers formidables bombardeigs que sofri Barcelona, els facciosos proclamaren a través de llurs emissions radiofòniques i de la seva premsa que els objectius perseguits per les seves esquadretes d'avions eren purament "objectius militars". Quina vergonya que, darrera la tragèdia dels bombardeigs que horroritzaren tot el món, encara s'escudin, per enganyar els seus partidaris, en la mentida més abominable! Proves irrefutables i escampades profusament han fet conèixer per tot que els objectius militars aconseguits no foren altres que escoles, cases particulars, botigues, la Universitat, Biblioteques, Seminaris, hospitals, teatres i cinemes, temples, etc. I per si no fos prou, avui oferim una demostració més dels objectius perseguits i terriblement perillosos del punt de mira militar, com és el del "Servei de Biblioteques del Front" a cura de la Institució de les Lletres Catalanes del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i que quedà "literalment" polvoritzat. El Servei de Biblioteques del Front estava instal·lat al carrer de Corts Catalanes, en un primer pis d'un immoble on no hi havia sinó pisos de gent pacífica. Set minuts abans de produir-se el bombardeig estaven treballant en l'arxiu i catalogació de llibres en dit pis, vuit noies, bibliotecàries, que preparaven devotament les trameses d'un consol espiritual inapreciable, com són els llibres, per als nostres soldats del front i els hospitalitzats. Veu's aquí la diferència essencial d'armes en aquesta lluita desigual: mentre Catalunya envia als fronts milers de llibres, la Espanya de Franco envia damunt Barcelona bombes d'aire líquid que fan pols els ciutadans de Barcelona, les cases i els llibres. El Servei de Biblioteques del Front te-

— PER —
FRANCESC TRABAL

nia, en els moments de produir-se el terrible bombardeig del carrer de Corts, en la Central sinistrada, uns vint mil volums i un centenar de Biblioteques mòbils a punt de sortir cap als fronts. Tot l'arxiu de les dues-centes cinquanta Biblioteques circulants i els dossiers i referències de les Sub-centrals d'avançada. En uns segons, a mig dia 17 d'aquest darrer març, tot l'esforç d'un servei tan humanitari quedà convertit en runes, en pols, i vingué d'uns minuts que vuit companyes nostres no hi perdessin llur vida. Veu's aquí la magnífica gesta de l'aviació italo-alemanya! Veu's aquí un dels "objectius militars" de Franco! Una vegada més, aquell "Muera la intel·ligència" és de palesa actualitat. A pocs metres de la Universitat destruïda, davant d'una de les Biblioteques millors de Catalunya (la d'En Gili, que també destruï l'aviació a la mateixa hora), al costat de la Biblioteca del malaguanyat Crexells (que igualment desaparegué sota les bombes del mateix migdia del dia 17 de març), l'estoc considerable del Servei de Biblioteques del Front de la Generalitat de Catalunya era esclafat per una fúria de bogeria i de terror. Com el mateix dia i a la mateixa hora desapareixia sota els mateixos efectes l'arxiu, mobiliari, oficines i documentació de l'Agrupació d'Escriptors Catalans, les màquines d'escriure de la qual —per retreure un botó de mostra— han quedat sense rastre; ni una tecla, ni una molla, ni una rasquicia visible entre les runes de l'edifici que els escriptors catalans ocupaven...

Poden estar contents els directors del raid damunt objectius militars, al cor de Barcelona: després dels seus efectes, poden pensar que te-

nen la guerra guanyada, si confonen com objectius militars els objectius de la nostra cultura. Per la nostra banda, però, estem confiats: per més bombes que llancin damunt Barcelona no podran abatre mai ni uns objectius ni els altres. Ni militarment no ens abatrán, ni abatrán la nostra cultura. De sota les runes de Barcelona en farem sortir una de més forta, més sòlida, més nostra, que la que hauran intentat esfondrar. Serà la que tots els catalans duem dintre.

Estirà el braç i prengué la capseta negra

El dorment es despertà sobresaltat. Cap soroll no arribava a les seves orelles. Tot era calma al seu entorn. A través de les cortines absolutament immòbils es filtrava la límpida claror de la lluna.

Amb tot i aquesta calma aparent, l'instint li advertia que succeïa quelcom de insòlit, que no estava sol en l'habitació, sinó que allí hi devia haver, protegit per les ombres i potser a punt d'atacar, un home que el vigilava.

Després de donar una volta per canviar de posició, com s'acostuma a fer durant el son, s'immobilitzà de nou i procurà respirar amb tranquil·litat, pausadament, com si en realitat estigués adormit. Després de breus instants d'ansiosa atenció, observà, espiant la finestra amb les parpelles entreobertes, com s'agitaven lleugerament les cortines.

No podia ésser el vent, ja que aquesta finestra, pròxima al seu llit, es trobava tancada i no s'encairava amb l'altra, que havia deixat lleument entreoberta abans d'allitar-se. Es convenç llavors que la subtil intuïció de perill d'uns moments abans, tenia raó d'existir. I efectivament, no trigà a veure una ombra opaca, semblant a la silueta d'un home, que es desplaçava amb precaució darrera del teixit transparent i lleuger.

Tocaren les dues en el rellotge de damunt de l'escalfapanxes. Després tornà a regnar el silenci

i solament se senti com abans, la respiració profunda i voluntàriament regular, del pseudodormit.

Però, no transcorregueren uns minuts, que les cortines foren curiosament apartades, donant pas a un individu el rostre del qual estava en part dissimulat per les solapes de l'americana i la visera de la seva gorra enfonsada fins als ulls. L'intrús, plenament convengut que aquell que descansava en el llit dormia tranquil·lament i que no havia de témer res, avançà de puntetes i es posà a escorcollar amb tanta rapidesa com precisió, sense fer el més lleu soroll. La seva primera precaució consistí, a acostar-se al llit i convèncer-se que sobre la tauleta de nit no hi havia cap arma a l'abast de l'adormit. Després la seva atenció es fixà en el *toilette*, sobre el qual hi havien un rellotge d'or i una agulla de corbata amb robins. Amb un moviment veloç se'ls posà a la butxaca de l'americana. Després procedí a obrir i revisar, l'un darrera l'altre, tots els calaixos del moble, fent desaparèixer successivament i amb la mateixa traça, tots els altres objectes de vàlua que queien a les seves mans.

Acabada aquesta operació, donà la volta i, per primera vegada, va recórrer a la llinterna elèctrica de què anava provist. Aquesta llinterna devia ésser ja bastant vella, i la seva pila molt gastada, ja que no projectava al davant seu sinó un resplendor molt dèbil, però suficient per indicar la posi-

La capsa

ció dels mobles i permetre-li de no topar amb ells.

Durant tot aquest temps el fals dorment no havia cessat d'observar amb atenció les més petites anades i vingudes del lladre, però la seva immobilitat fou tan absoluta, que ningú no hauria dit que no es trobava en el millor dels somnis.

El boti recollit pel lladre, era ara considerable, tan considerable, que les seves butxaques ja no el podien contenir, i hagué d'usar un petit sac de tela per guardar la resta.

Recorreguda completament l'habitació, deixà vagar una vegada més la llum somorta de la seva llinterna pels murs, amb el fi d'assegurar-se que no s'havia oblidat de res. De sobte s'adonà que sobre d'una biblioteca hi havia una capseta de fusta negra, amb la qual no havia reparat fins en aquell moment. Era molt petita: de deu o dotze centímetres d'alt per quinze de costat, donant la impressió que estava destinada a guardar joies. S'acostà a ella, amb la intenció de confirmar les seves suposicions, però un lleuger soroll a la seva esquena li féu donar la volta a l'instant.

L'home ajegut en el llit va començar a moure's lleugerament, badallant com si volgués desencaiar-se la mandíbula. Després es recolzà sobre les seves mans per incorporar-se del llit.

Immediatament, el lladre apagà el seu llum i anà a amagar-se darrera d'un silló de braços tapissat de cuir que hi havia davant de la biblioteca, i es tragué un revòlver de la butxaca.

L'altre, sempre badallant i fregant-se els ulls, havia aconseguit per fi asseure's a un extrem del llit i amb els peus tancava el sol per trobar-hi les seves sabatilles. Un instant després, tremolant de fred pel corrent d'aire que penetrava per la finestra oberta, es posà, sense pressa, una *robe de chambre* a sobre del seu pijama de seda. Travessà l'habitació en direcció a la biblioteca, que estava en un recó fosc. Així que arribà al seu davant, estirà el braç i prengué la capseta negra. Després tornà enrera, es deturà en la franja lluminosa que la lluna formava al sol i aixecà la mà en la qual tenia la capsa.

Llavors, repentinament, el lladre, que el vigilava amb el dit al gallet i a punt de disparar, senti que li parlava amb veu forta i vibrant com no s'hauria esperat d'un home que, segons, semblava, no estava ben despert encara.

—Si jo deixés caure aquesta caixa que tinc a les mans —digué aquesta veu que marcava cada paraula amb lentitud i precisió— quedaria instantàniament desfet per una explosió terrible... i, naturalment, vós serieu destrogat d'una manera semblant.

Callà la veu i es restablí el silenci. El lladre restà immòbil en el lloc i posició en què es trobava, creient que escoltava a un somnàmbul. Tanmateix no trigà a adonar-se que es trobava en el més complet dels errors, ja que moments després la veu es tornà a sentir de bell nou:

—M'enteneu? És a vós a qui parlo! Vaja, sortiu de darrera aquest silló!

El lladre s'incorporà d'un salt i avançà resoltament fins a l'altre, apuntant-lo sempre amb el seu revòlver.

—Mans enlaire! —ordenà amb veu ronca—. I, ni una paraula més, sinó disparo!

Però l'amenaça no produí cap efecte en el seu interlocutor, el qual, sense immutar-se, es posà a considerar-lo amb una expressió en què s'hi barrejaven la sorpresa i la commiseració.

—Bé, bé, amic meu! —replicà amb el mateix to flemàtic—. Jo no haig d'acatar les vostres ordres i, us faig avinent que tampoc no pot intimidar-me aquesta joguina que teniu a la mà, ni pot privar-me que digui i faci el que em vingui de gust.

I, com si tot allò, efectivament, no tingués cap importància, es posà a acaronar amb els ulls la capseta de banús que tenia a la mà.

de fustia negra

“ES SUFICIENT QUE DEIXI CAURE AQUESTA CAIXETA...”

Una gran indecisió semblava haver pres possessió del malfactor. Mai, d'ençà que inicià l'aprenentatge en el seu ofici, no s'havia trobat en una situació semblant a aquesta. Veure's amb una arma a la mà, enfront d'un home desarmat que refusava de fer el que ell volia, era increïble. Gairebé era prodigios. I la cosa que el sorprenia més potser, era que aquesta persona no demostrava ni temor, ni rancúnia, ni enuig: seguia absolutament impertorbable i es limitava a exposar els seus arguments amb tanta tranquil·litat i indiferència com si estigués sostenint una conversa banal.

Per fi, el lladre s'animà i, tractant de recobrar el seu aplom, reiterà en el seu esforç de treure avantatge parlant:

—Us aconsello que no us permeteu aquesta jocs amb mi. No us heu adonat que només em cal moure un dit per foradar-vos la pell?

L'altre es limità a encongir-se d'espatlles.

—Sou vós, en aquest moment, el qui es permet jocs, i no jo, amic. Sembleu no adonar-vos-en, però si jo estic en el perill amb què m'amenaçeu, vós esteu, conscientment, tan exposat com jo. Us ho acabo d'explicar: és suficient que deixi caure aquesta caixa perquè tots dos siguem immediata-

ment expedit cap a l'altre món. Si m'engegueu un tret, jo, naturalment, deixaré caure la caixaeta en desplomar-me als vostres peus. No tindreu ni temps de pensar en la possibilitat d'entomar-la en l'aire, perquè ja s'haurà produït l'explosió. Com veieu, ens trobem tots dos en una situació semblant. Es a dir, que si jo estic en perill, vós ho esteu tant com jo. Però com que tots dos no podem sortir vencedors, és necessari que un de nosaltres es rendeixi abans que l'altre. I veieu el que són les coses: tinc el pressentiment que el qui es rendirà no seré jo. De totes maneres, sigui com sigui, seiem una estona i discutim la cosa com es fa entre cavallers raonables. Voleu?

I unint l'acció a la paraula, girà l'esquena a l'intrús, i tranquil·lament anà a asseure's en el silló més còmode de l'habitació.

Assegut allí, la claror de la lluna seguia il·luminant-lo, mentre ell persistia a jugar delicadament amb la caixaeta negra que tenia a la mà.

El lladre dubtà una llarga estona abans de contestar.

—M'adono perfectament del que esteu tra-

Nerviós, inquiet, amenaçant sempre amb el revòlver la seva «víctima»...

Un conte policíac

per
G. A. Carey

mant —digué finalment entre dents—. Voleu impressionar-me. Però hi ha un petit inconvenient: que jo no m'impressiono amb aquests trucs. Ja fa temps que no sóc un novici.

“ES REQUEREIX UNA GRAN DOSI DE CORATGE PER A SUICIDAR-SE...”

Malgrat aquesta afirmació, acceptà de prendre seient en el silló que l'altre li indicà, i que era el mateix darrera del qual fou descobert minuts abans. Nerviós, inquiet, amenaçant sempre amb el revòlver la seva “víctima”, a aquell home singular la flema impertorbable del qual s'imposava, obeï gairebé per pura curiositat.

—En bona hora! —exclamà l'altre somrient—. Aquesta vegada, per fi, podrem enraonar.

El lladre aixecà fins a ell els ulls plens d'admiració.

—No és per lloar-vos —murmurà—; però la vostra valentia és notable. No sé on voleu anar a parar amb això, però, de totes maneres, em sorprèn el vostre tremp.

—Trempe? Oh, quin error, amic meu! Trempe, jo? Senyor, si sóc poruc com un pollet! Però us explicaré perquè em veieu tan calmat i indiferent. La mala sort fou la meua eterna companya. La meua existència ha estat una successió de desgràcies i de passos enrera i he viscut una vida tan plena de penúries i de sacrificis, que per mi la mort seria un deslliurament. Més d'una vegada he estat temptat de suicidar-me, i si no ho he fet, és perquè, contràriament al que vós penseu, la por m'ho ha impedit sempre. Es cosa sabuda que es requereix una gran dosi de coratge per a suicidar-se.

Un lleuger grunyit s'escapà dels llavis del malfactor. Aquest fou el seu únic comentari.

—Tanmateix, algun dia m'hauré de decidir. Això no pot continuar així. Després de tot, no seria tan difícil amb aquesta coseta que tinc a la mà —digué movent negligèntment la petita caixaeta.

El lladre s'ho mirà amb escepticisme.

—Com es diu aquesta... aquesta màquina?—preguntà vacil·lant, com si temés fer-se notar i fingint un interès superficial—. Com funciona?

—N'hi ha prou amb una petita sotragada per a fer accionar el mecanisme de l'aparell —explicà l'altre—. El seu poder destructiu és prodigios. Comprendreu ara perquè no he demostrat cap emoció quan m'heu apuntat amb el vostre revòlver. Ja ho veieu, amic: el millor servei que podeu fer-me és allotjar-me una bala al cervell.

—Sí?—exclamà el lladre, en el qual es començava a vèncer's la incredulitat.

—Es clar. Com us dic; solament que la raó que us decidiria a eliminar-me és molt diferent. I aquest pensament em molesta, em desagrada. No hi estic d'acord. En conseqüència, si m'haig de morir, vull matar-me o bé que moriu vós amb mi.

La inquietud del lladre augmentava visiblement. —Veieu —proseguí l'altre, amb la perfecta desimboltura que el caracteritzava—, engegueu un raig de llum de la vostra llinterna elèctrica, sobre aquesta biblioteca. Voleu?

El lladre obeï.

—Veieu el rengle de volums que hi han allí dalt? Doncs bé; tots són obres de química. A sota hi ha els treballs sobre matèries inflamables i explosives. Després de cinc anys d'estudi, m'he saturat del seu contingut. Espereu, us n'ensenyaré un.

I, dient això, travessà ràpidament l'habitació, portant sobre la punta dels dits, com si fos una safata, la caixaeta de banús, fent una exhibició tan gran d'equilibri inestable, que qualsevol hauria cregut veure'l caure d'un moment a l'altre.

Un cop ben carregada la pipa...

Inquiet seriosament aquesta vegada, el lladre s'incorporà una mica.

—Eh! Tingueu una mica de compte! —exclamà vivament—. Jo no sóc com vós. No tinc cap interès a morir-me. La vida no em desagrada del tot. Deixeu aquest llibre tranquil: no vull veure'l. A més, si no hi teniu inconvenient, un agrairé que deixeu també aquesta maleda maquineta sobre la taula. No teniu cap necessitat d'estar-hi jugant. No se sap mai el que pot passar.

—Bé, bé... —respongué el seu impertorbable interlocutor, tornant altra vegada al silló. Però, per què us emocioneu d'aquesta manera, amic meu? Tanta importància li doneu a una qüestió tan secundària com aquesta? Bah, creieu-me; no perdreu ni guanyareu res passant uns quants anys més o menys en aquesta terra. Pel que a mi es refereix...

—Cadascú té les seves opinions. Aquesta no és la meua, i, si haig d'escollir, prefereixo estar-hi uns anys més que menys en aquesta terra. No és que jo cregui molt de la seva història i gairebé m'atreiria a assegurar que tracteu d'espantar-me en dir-me que aquesta caixeta pot fer-nos volar a tots dos. Però, en fi, encara que sigui un "bluff"...

—No heu de dir més que una sola paraula i us provaré a l'instant que el que he dit és la pura veritat...

—No, gràcies, moltes gràcies... Espereu una miqueta, quan jo sigui fora. Llavors podreu demostrar-m'ho. De totes maneres, també m'accontentaria llegint les notícies que en portaran els diaris.

L'altre diposità amb precaució la caixeta prop d'un extrem de la taula que hi havia al seu costat; després, conservant una mà sota l'extrem, continuà:

—La substància que enclou aquesta caixa és una

barreja de composició meua, fruit de cinc anys de treball constant. Li he donat el nom de "uranidita".

—Ja, molt bé. Quin nom més bonic... uran, uran... com dieu que es diu?

—Uranidita.

—Uranidita. Ara sí. Però, sigui quin sigui el seu nom, no puc negar que ha tingut la virtut d'intranquillitzar-me. I ara que ja m'ho heu explicat tot, us asseguro que m'agradaria anar-me'n d'ací el més ràpidament possible. De manera, que si voleu tenir la gentilesa d'acceptar les meves excuses per haver-vos despertat en plena nit, recolliré el meu petit paquet, quedant a les vostres ordres...

—Com? Què dieu?—l'interrompé l'home de la caixeta negra, el qual, en voler aixecar-se donà una volta sobre ell mateix.

—Dic que me'n vaig... Recullo les meves coses i després...

—No us ho consento.

—Què?

—Seieu!

El lladre intentà un pas de retirada, però veient que l'altre aixecava el braç insinuant d'esclafar la caixeta contra la taula, perdé altra vegada el coratge i es designà a obeir.

El seu estrany interlocutor s'assegué també, sense amb la seva actitud pausada.

—Ara, deixeu que us confii una cosa —digué amb la seva veu tranquil·la i uniforme—. Teniu, aquí, a la mà, una petita joguina que m'agrada moltíssim, amic meu.

—Què? El revòlver?

—Això mateix. El revòlver.

—I...?

—I... res. Poseu-lo sobre la taula.

—No, home! No em feu riure! Deixar així el meu revòlver? Vaja, que sou de la broma!

—Doncs, anem a veure si és broma. Escolteu: us dono trenta segons per a decidir-vos.

Posà la caixeta de banús sobre la taula, molt a prop de l'extrem.

—No són senzilles amenaces. Teniu-ho ben present. I el difícil d'aquesta situació em molesta molt més encara, perquè haig de perdre el temps en converses inútils. Seguiu atentament les meves paraules. Ara veureu el que faré: a partir d'aquest moment, a cada segon, empenyeré una mica més cap a l'extrem de la taula aquesta caixeta. Quan hagi comptat fins a trenta, estarà a punt de perdre l'equilibri, perquè la meitat es trobarà en l'aire. Si llavors tots els objectes que m'heu robat: el meu rellotge, la meua agulla de corbata i tota la resta, no està aquí al meu costat, junt amb el vostre revòlver... ah, i també la vostra llinterna, que m'agrada molt, la caixeta caurà sense remei. Escolliu!

Dit això tornà a regnar el silenci en l'habitació. El lladre no havia fet un sol moviment. Solament els seus ulls semblaven com hipnotitzats per la mà d'aquell home assegut al seu davant i que, a cada segon, imprimia a la caixeta de banús una lleugera empenya per a fer-la sobresortir uns mil·límetres més a fora de la taula.

Vint segons transcorregueren així, sense altre variant que el lent relliscar de la caixeta de banús sobre la taula. Visiblement —la seva actitud ho demostrava—, el lladre aguantava molt a pesar seu la influència d'aquesta espera impressionant. Passats aquests vint segons, va començar a agitar-se nerviosament, després s'incorporà, i de cop i volta, imprevistament, projectà el raig lluminós de la seva llinterna sobre l'home que havia anat a robar.

La llum li revelà uns cabells esbullats, dos ulls fermes i implacables, que a pesar de la llum imprevista no semblaven veure's afectats, i una mandíbula poderosa, els contorns de la qual indicaven força i tenacitat.

Ara, almenys, sabia amb qui se les havia. Però el que el féu decidir no fou la cara d'aquell home, sinó el to amb què pronuncià aquella última i senzilla paraula: "Escolliu!"

Mastegant un jurament, deixà caure als peus de l'altre el sac dintre del qual guardava part del botí, després s'ajupí per a dipositar el revòlver, el rellotge, l'agulla de corbata i altres cosetes.

Complet això, l'altre enretirà la caixeta cap al centre de la taula.

El lladre es girà cap a ell.

—No voldreu que us entregui també la meua camisa, eh?—preguntà amb un to amarg i amb la boca torçada per un somriure forçat.

—La vostra camisa? —repetí l'home de la robe de chambre amb una gran amabilitat i sense demostrar haver-se ofès per aquella expressió insolent—. Oh, no! No temeu, amic meu; no sóc exigent fins a aquest extrem. Podeu quedar-vos amb la vostra camisa; i fins podeu quedar-vos amb tot el que porteu a sobre, a menys que tingueu un ganivet amagat entre la roba...

UN TABAC FORMIDABLE!

El lladre, confús i furiós, es baté lentament en retirada, retrocedint cap a la finestra amb passes petites. Un cop hi arribà, l'obrí súbitament del tot, després rondinà amb més rancor encara que abans:

—Està bé. Paciència. M'adono que us heu burlat de mi, i que potser em creieu un perfecte imbècil. Però prefereixo molt més haver estat vençut d'aquesta manera.

Dit això, passà per sobre l'ampit de la finestra, es deixà caure al jardí i desaparegué corrent en la fosca de la nit.

Així que quedà sol, l'home de la robe de chambre s'aixecà del silló, anà fins a l'escalfapanxes i prengué una de les pipes que hi tenia. Després, tornà al costat de la taula, i s'acostà cap a ell la caixeta de banús, aixecà la tapadora i n'extreí una mica de tabac entre els seus dits.

Un cop ben carregada la seva pipa, l'encengué pausadament, i tornà a asseure's al confortable silló de cuir.

—No s'hi pot fer res —es digué després d'haver llançar uns glòpades riquíssims i espesses de fum cap al sostre—: la uranidita és, decididament, un tabac formidable.

La línia dels tres rius

per A. Rovira i Virgili

Després de la nostra crònica anterior, la situació en el front de l'Est ha quedat determinada per dos fets cabdals: l'estabilització de la línia en el sector occidental català i l'arribada de l'enemic a la Mediterrània pel portell de Vinaròs, eixamplat tot seguit pels dos costats amb l'ocupació de Benicarló al sud i d'Ulldecona al nord.

L'estabilització de la línia, pel costat de l'oest, ha estat marcada per tres rius: el Noguera Pallaresa, el Segre i l'Ebre. Aquesta línia fluvial presenta algunes infiltracions foccioses cap a l'est, la principal de les quals és la del davant de Balaguer. Els forts contraatacs republicans contra el cap de pont establert per l'enemic en aquella banda, l'han reduït considerablement, sobretot pel costat de Vallfogona de Balaguer, i per contenir l'avanç del nostre exèrcit els facciosos han hagut de provocar una inundació a la zona sud del dit poble. Una altra infiltració, per la banda de la Granja d'Escarp, al sud-oest de Lleida, ha estat suprimida per una reacció ofensiva dels republicans, que va obligar als rebels a tornar a passar el Segre.

Més cap al nord, a la zona pirenenca, l'enemic ha anat remuntant la carretera de la vora dreta de la Noguera Pallaresa, en direcció a Sort i a la Vall d'Aran, i hom lluita aferrissadament al port de la Bonaigua, que és l'entrada de la Vall pel sud.

Al Sud de l'Ebre, els republicans, a despit de l'arribada dels facciosos a la Mar Mediterrània, defensen amb energia les regions muntanyoses de les comarques Baix Ebre i Montsià, per tal de protegir Tortosa, ciutat molt cobejada pels facciosos, com ha remarcat el cap del Govern de la República, doctor Negrín.

La línia dels tres rius que avui constitueix el front català, és una línia que la naturalesa ha fet molt forta i que pot ésser-ho encara més mitjançant les adequades obres de castramentació. Esquemàticament, el front català així traçat ve a ésser una línia recta que va dels Pireneus a la Mediterrània. Mentre que els bascos, els santanderins i els asturians tenien l'any passat tres fronts a defensar (l'oriental, l'occidental i el meridional, que amb la costa cantàbrica formaven aproximadament un quadrilàter) i es trobaven sense comunicació terrestre amb l'estranger i veïen la mar gairebé tancada, la Catalunya estricta presenta una forma geogràfica triangular, que només ofereix un costat als atacs de l'enemic, i compta dos costats de comunicació, que són el del nord amb França i el marítim, força utilitzable encara a despit de la pirateria que hi actua esporàdicament.

Això vol dir que amb voluntat, disciplina i organit-

zació al front i a la reraguarda, la línia catalana serà capaç de resistir vigorosament tot el temps que calgui fins que vingui l'hora de l'ofensiva pròpia.

No hem pas de negar la importància de la interrupció de les comunicacions terrestres entre la Catalunya estricta i la resta del territori peninsular republicà. Però com que aquesta interrupció era ja de preveure, cal confiar que s'han adoptat a temps totes les mesures oportunes per a atenuar els efectes desfavorables del cop.

L'avanç dels franquistes cap a la mar, a través del Messtratge, s'anava fent amb molta lentitud, fins que les forces navarreses de García Valino (que són les que baixant per Faió i La Pobla de Masaluca arribaren a Vilalba dels Arcs poc abans d'entrar a Gandesa els italians que procedien de Vall-de-roures) van ésser traslladades a la susdita comarca i es col·locaren com a reforç a l'esquerra de les forces d'Aranda, que formen l'extrema dreta del dispositiu de l'ofensiva italiana al front de l'Est. Gràcies a aquest reforç, l'enemic va poder fer forat per la zona de Vinaròs amb una considerable rapidesa.

Tal com estan per aquest cantó les línies dels fronts, la posició dels rebels no és gens còmoda. El forat que han fet a la costa mediterrània no és gaire ample. Pel nord, els republicans ocupen el Montsià, davant Ulldecona: pel sud, són a l'est de Sant Mateu de les Fonts. Si en tals condicions vingués una doble reacció republicana de nord a sud i de sud a nord, els contingents que han ocupat aquell passadís es veurien en un gros perill.

Fora del front de l'Est, només hi ha hagut accions d'alguna importància al sector de Puente del Arzobispo i Sierra de Altamira, cap a la província de Càceres. Els republicans han conservat en general els guanyos de territori, obtinguts darrerament a despit dels contraatacs facciosos. Aquests guanyos són interessants, perquè es tracta d'una zona propera a les comunicacions dels facciosos que hi ha al sud de Madrid amb Extremadura i Andalusia.

L'aviació republicana ha bombardejat concentracions i aeròdroms de l'enemic al sector de Guadalajara. ¿Es que l'alt comandament facciós vol emprendre una ofensiva per aquell costat, que seria la repetició de la temptativa que l'any passat hi feren els italians?

En general, hom pot preguntar-se si els franquistes portaran ara llur esforç principal al front del Centre, o si persistiran a realitzar-lo al front de l'Est, on es dreça la línia catalana dels tres rius.

IL·LUMINACIO LUCRATIVA

LES autoritats de Canberrà, capital federal d'Austràlia, han tingut la idea d'utilitzar les cuques de llum. Un gran nombre d'aquests animals reben la més àmplia hospitalitat en els jardins de la ciutat. Sens dubte, llur esclat no és suficient per a suprimir les despeses d'il·luminació de la ciutat. Però, en fer-se fosc, decoren els llocs que freqüenten. Un altra raó, per altra banda, explica el favor del qual beneficien: destrueixen diverses bestioles que fins ara causaven greus estralls als jardins.

TERRES ALTES DE L'ALCÀRRIA

Ens fèiem mentalment aquests comentaris, quan un bon amic —un d'aquests amics que només es poden trobar a les trinxeres on l'egoisme deixa pas a la veritable germanor— ens ha vingut a treure de la nostra abstracció.

Es un xicotàs fort, colrat pel sol, que coneguèrem fa uns mesos a Brihuega, precisament el lloc on els italians sofrien fa un any la desfeta més sorollosa que hagin conegut a casa nostra. Una abraçada i, immediatament:

—Com estàs? Què fas ací? ¿Has vingut per molts dies?

El nostre amic ha vingut amb un camió a cercar determinades coses per a la seva brigada i se'n torna de seguida. Hem xerrat una estona i ens hem separat.

Però la seva presència ens ha portat a la memòria les hores delicioses que vàrem passar fa uns mesos entre els valents lluitadors catalans que a les terres altes de l'Alcàrria barren el pas al feixisme invasor sobre la cobejada presa de Madrid.

ALLÀ ON HI HA UN CATALÀ HI HA UN TROS DE CATALUNYA

La guarnició de Brihuega estava formada per una Brigada totalment catalana. Diem totalment, perquè els catalans hi eren en una proporció d'un noranta per cent i la seva influència era decisiva. Fins els caps militars, els que no eren catalans, havien viscut molts anys a Catalunya i s'havien adaptat als nostres costums. Quant als Comissaris polítics, també eren catalans. Avui, potser les coses han variat un xic. La guerra té necessitats imperioses i tot ha de sacrificar-se per la victòria.

A Brihuega hi havia una «Llar del Soldat» modèlica. En els baixos d'una antiga fàbrica tèxtil, amb unos jardins d'ensomni els soldats hi podien trobar tot allò que —dins del que la guerra permet— podien desitjar. Diaris catalans, llibres, un bar, escoles, etc.

I per arrodonir el quadre, no hi mancava un sextet de corda que tocava formidablement bé, un chor —el «coro de la Perdiu»— i fins i tot el mestre, el músic... Era un tros de Catalunya transplantat lluny de la pàtria.

«CATALANS A L'ALCÀRRIA»

Aquest mestre, un noi de vint-i-dos anys —un infant encara— enamorat de la música, bon pianista, havia es-

crit una sardana. Un altre company havia posat la lletra. El músic es diu Soms —si no recordem malament—; l'autor de la lletra Lluís Millán. L'un i l'altre, en fer aquesta composició, no havien cercat altra cosa que fer reviure les sensacions rebudes en la terra llunyana. La sardana, que porta per títol «Catalans a l'Alcàrria», diu així:

Dolça mareta aimada
que lluny de tu que n'estic!
Pàtria meva enyorada
no veig ton sol bonic;
el pastor per la muntanya
la blanca vela pel mar.
Seràs sempre, Catalunya,
nostre guiatge clar.
La traïció volgué enfonsar-te
i el pit donàrem als tirans,
que Catalunya sols pot ésser
pels valents catalans.
El camperol deixà
la falç, l'esteva,
el llibre l'estudiant,
l'obrer l'empresa.
Tots a lluitar,
ben alta la senyera,
i vencerem
que la terra ho espera.
Anem cap a Aragó
cap a Castella.
El món va contemplant
la nostra gesta.
Tots endavant
i que la història digui
que som molt dignes d'ésser catalans.

Terres altes de l'Alcàrria,
fusells sempre vigilants;
planúria immensa i freda
trinxeres i alzinars.
Ací, fa temps, ja lluitaren
els nostres avantpassats
i un camí ens assenyalaren:
el de la llibertat.
Pluja i vent, bales i obusos.
Nosaltres fermes, aguantarem
fins que a traïdors i a intrusos
a tots plegats foragitem.

Matí tranquil, blau cel,
alt lluentaja
un resplendent estel
d'estrany enveja;
rierols de sang
entre camps de blat deixen
pits catalans
que, heroics, la terra reguen.
La pau i llibertat
vencent assolirem
i sempre combatrem
qui ens la vulgui usurpar
i es podrà dir
que: «A l'Alcàrria lluitaven
els catalans, fins vèncer o morir.»

UN CONCERT

Després de sopar, els soldats catalans de Brihuega ens donaren un concert. Soms al piano, quatre violins i violoncel i el contrabaix. Comas, baríton, i Fitó, tenor. Els de la «Perdiu» fan el cor. Una orquestra de veu i de corda improvisada en vuit dies. Sardanes, cançons catalanes i, finalment, «Catalans a l'Alcàrria». De primer, Soms la interpreta al piano. Més tard el conjunt musical. Després, amb el «cor».

Les notes de «Catalans a l'Alcàrria», amb la seva ingenuïtat, ens arribaven a l'ànima. La lletra, tan ingènua com la música, ens feia sentir la terra llunyana.

«Catalans a l'Alcàrria» travessava les gruixudes parets de la vella fàbrica i s'estenia a través del camp i a través de la «planúria immensa i freda» portant arreu el ressó viril i noble d'uns catalans que, lluny de la llar, servaven viu el record de la terra que els havia vist nèixer a la qual guardaven la fidelitat d'una núvia.

«Tots a lluitar
ben alta la senyera»,
diu la cançó, i aquells catalans eren allà a lluitar per Catalunya i per la seva llibertat.

La festa —festa de l'esperit— s'allargassà fins a les primeres llums de l'alba. La música catalana ens feia viure intensament i les hores volaven...

«CATALUNYA SOLS POT ÉSSER PER ALS VALENTS CATALANS»

Avui —després d'uns mesos— les notes i les estrofes de la sardana nascuda al costat dels monticuls pedregosos que senyalen, com dolmens mil·lenaris, la tomba que els feixistes invasors trobaren en la seva pretensió de marxar sobre Madrid, ressonen encara vives dintre nostre.

L'emoció sentida aquella nit de novembre en aquells paratges freds i deserts, ens crema encara. I el seu record no s'apartarà mai de la nostra ment. Les estrofes sembla talment que hagin estat escrites ara...

Catalunya viu avui moments greus, com ha dit el President Companys. Però els catalans, com diuen les estrofes de la sardana, estem disposats

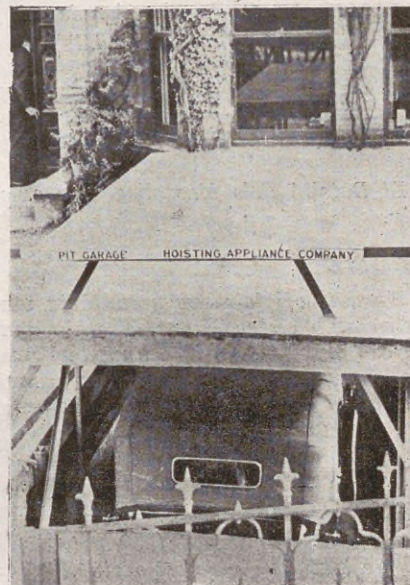
«... tots a lluitar
ben alta la senyera...»
perquè el poble català, abans que avenir-se a la trista condició d'esclau vol jugar-s'ho tot, fins la vida. I quan un poble s'ho juga tot, no pot ésser vençut.

MARIAN VIVES

Aquest home ha resolt el problema del garatge

del jardí, i després col·loca l'automòbil damunt el montacàrregues: 'immediatament entra a la casa i apreta el botó, i el cotxe desapareix del sòl fins l'endemà. . Ràpid, econòmic, i segur. Perquè els lladres d'automòbils no hi poden res contra aquest procediment..... (Fotografies Keystone).

MILERS de propietaris de cotxes, que viuen a Londres, es troben davant un problema greu: el del garatge. Però un ciutadà que viu a Fregnal Lane (Hampstead), que tampoc no tenia lloc per al seu automòbil, i el garatge públic més proper l'agafava molt lluny de casa seva, i una llei en vigor a Londres prohibeix alçar un edifici davant la seva casa, ha solucionat el problema.

S'ha fet construir un soterrani—que també li servirà de refugi, en cas de necessitat, quan esclati la segona gran guerra—al jardí de casa seva. En aquest soterrani hi ha un montacàrregues, el qual funciona amb ajuda d'un motor elèctric. Hom deixa el cotxe damunt el montacàrregues, i després es fa baixar portant el cotxe sota terra. Les despeses de cor ent són completament insignificants, i la construcció del soterrani costà una setmana de feina i 300 lliures esterlines. I és així com l'home ha resolt el seu problema, que segurament trobarà, immediatament imitadors.

Explicació de les fotografies: el propietari del cotxe arriba a casa, obra la reixa

"Els Marsellesos"

A les armes, ciutadans!

PER allistar-se en el batalló de voluntaris que la vila de Marsella envia als exèrcits de la pàtria en perill, caldrà complir els següents requisits: no tenir deutes; poder assegurar la vida a la família mentre duri l'absència o en cas de mort; no haver estat condemnat per delictes deshonorosos. Caldrà, també, conèixer el maneig de les armes i els deures d'un bon soldat."

Marsella tenia molts homes que reunissin totes aquestes condicions. Però no tots eren revolucionaris, no tots estaven disposats a donar la seva vida per a defensar la Revolució naixent.

El dia que es va passar la primera llista, s'arregleraren cinc-cents homes, al davant del capità Audibert, cap del nou batalló. Es formen cinc companyies i es decideix el dia de marxar.

El Batalló dels Marsellesos ja existeix.

L'HIMNE

Un dels oficials que voluntàriament anirà amb els patriotes és amic d'un altre oficial, músic i compositor a estones vagaroses. Li demana un himne que ajudi a marcar el pas als voluntaris. Al cap de tres vespres, en el saló de l'alcalde de la ciutat, Rouget de l'Isle —l'amic compositor— canta a grans crits una nova cançó de guerra.

"Allons enfants de la patrie,
le jour de gloire est arrivé..."

A DALÍ: Un exquisit teatre d'ombres. — A BAIX: Els marsellesos entren a les Tulleries. (Fotos del film de Jean Renoir «La Marsellesa», que darrerament hem pogut admirar a Barcelona, amb motiu de les festes del setè aniversari de la proclamació de la República).

I el matí assolellat del 16 de juliol del 1792, els cinc-cents homes que Marsella envia a la pàtria, desfilen pels carrers del vell port, cantant les estrofes vibrants, que exalten el seu entusiasme i el contagien a la gent que, entre la pols i el soroll dels carros, saluda els voluntaris que se'n van...

FINIS UN CATALA!

N'hi ha de tots els oficis, de totes les edats. El Pare Menar és un vell descarregador del port, gastat per anys i anys de portar sacs enormes. El pintor Joan Megis, en canvi, no arriba als vint anys; es mira les coses amb un aire sorprès i content d'infant entremaliat. El Capità Audibert, armat d'uns

senta res. "Més val morta que revolucionària", és el seu lema.

Es reuneixen a Coblenza, una cort d'ocasió propera al Rin. Allí gesticulen i criden com uns damnats. S'enrollen en els exèrcits del Rei de Prússia o de l'Emperador d'Austria. S'ofereixen voluntaris per a comanar els soldats estrangers que entren a França i maten soldats francesos.

Es preparen per a una venjança ferroge, implacable. El secretari de la cort de Berlín, Lombard, escriu a un amic seu anglès: "L'exaltació dels nobles emigrats és enorme. No fan més que discursar i, si els deixéssim, França a les seves mans, aviat no seria més que una tomba immensa".

Paris tremolava! Hi havia, fins i tot, qui deia ja la data exacta en què els prussians entrarien a la capital i reposarien en tots els seus drets i prerrogatives el rei i la reina i tota la família.

PARIS

Aquesta era la situació, quan els cinc-cents marsellesos entraren a París, després de dues setmanes i mitja de caminar pels camins amples del Migdia.

Desfilaren pels Camps Elisis, el centre aristocràtic. Uns quants nobles que hi passejaven, escopiren amb fàstic, ben ostensiblement. Un dels volun-

"Le jour de gloire est arrivé..."

bigotis agressius, d'una veu tonant i d'un cor tendre com el d'una dona, marxa al davant del batalló, recordant les velles gestes dels grecs i dels romans —segons costum de l'època—.

Paletes, escriptors de notari, estudiants, descarregadors, algun pagès de les rodalies. Un català, també: Pere Ribes, que ha viscut molts anys a Marsella, on té una botiga de robes oberta...

"Formez vos bataillons, marchez, marchez..."

Es el crit de guerra que exalta tot el migdia francès. Al pas dels soldats inèdits, pobles i ciutats es commouen. Els Ajuntaments criden els seus ciutadans per a formar altres batallons. El de Marsella ha estat el primer. Però no serà l'últim. Es tota la Provença, les províncies del Rodan, fins i tot Lió, la ciutat més reaccionària de França, que s'alça obeint la consigna dels marsellesos.

Cap a París, que la Revolució està en perill!

COBLENZA

La reina, des del seu gabinet íntim, tot daurat i blau cel, escriu cartes i més cartes al seu germà l'Emperador d'Austria, demanant-li que apressi la tramesa de nous exèrcits i explicant-li quins són els plans dels generals francesos.

La gent del carrer ha perdut la confiança. En un parell de mesos de guerra contra els invasors —austriacs i prussians— 40.000 oficials de l'exèrcit del Rei s'han passat a l'enemic. Per ells, veure França envaïda no repre-

Un dels mateixos aristòcrates escriu a la seva amiga, amagada en una casa pagesa del nord de França, aquests mots significatius: "No passaran gaires setmanes sense que hi hagi gran espectacle a la Plaça de la Greve (allí on es feien les execucions). La força no se'n mourà i cada dia podrem anar a contemplar com els demòcrates ens fan ganyotes..."

L'OMBRA DE LA FORÇA

França està en perill. Els exèrcits del poble, mal organitzats, sense oficials, sense armes, sabotejats pels proveïdors, delmats per les malalties, han de recular continuament davant l'invasor. Tota la Flandes francesa està ja en poder de l'enemic. I allí, els aristòcrates, han fet sentir ja tot el pes del seu despit.

Els pagesos veuen ja perfilar-se de nou la força i el jou del senyor de les terres. Els artistes senten ja com si els grinyolessin a l'esquena les portes ferrades de la Bastilla —per molt enrunada que estigués—, on els tancaven per ordre del rei, si les seves pintures o els seus escrits no estaven del tot d'acord amb el gust de la cort.

Els treballadors, els menestrals, tenien la mateixa aprensió que abans al cobrador d'impostos que els amenaçava amb la presó per deutes. Les comares es parlaven en veu baixa, mentre les unes a les altres s'anaven passant les males noves que arribaven —ningú no sabia com— del front. Tenien por que algun "mouchard", algun espieta, es guardés les seves paraules indignades i després les repetís.

taris digué al que caminava al seu costat:

—Això deu ésser el passeig de la contrarevolució...

I seguiren avant, fins a la caserna que els era destinada, un antic convent del barri de Sant Antoni.

Allí sí que estigueren com a casa. Els treballadors del Faubourg els rebieren com de la família. No els deixaven ni un moment. Es repartiren els soldats per les cases, i els donaren la millor roba i el més bo del menjar, que anava escàs i car.

Però els nostres homes frisaven per marxar al front, a la guerra contra els estrangers. La partida s'anava ajornant, ara amb un pretext, ara amb un altre.

—Es ven que els generals volen conèixer-nos...

Mentre, els marsellesos passejaven en grups per la ciutat. Molta gent —els patriotes, els vaillets— aprenqueren la cançó que els servia d'himne. Els soldats escoltaven els discursos que sota les voltes del Palais Royal i en els cafès, llençaven a la multitud una sèrie d'oradors barbamecs i inflamats. Així conegueren els noms de Desmoulins, de Saint Just, de Herbe. Els més apassionats anaren, fins i tot, als jacobins, a escoltar Robespierre, i als "Cordeillers", a sentir la veu imponent de Danton. Llegien les cartes enceses d'ira de Marat, en "L'Ami du Peuple", les grosseries populars en "Le Pere Duchene". I s'impacientaven.

Fins que vingué el gran moment.

A LES ARMES!

El Pare Menar i Megis, el jove pintor, sempre anaven junts. Un matí, mentre estaven escoltant un parlament, al mig del carrer, veieren una multitud que avançava, cridant:

—A les Tulleries! Mori l'austriac!
A baix el traïdor!

Davant les proves de la traïció de la família reial, el poble anava a prendre's venjança per la seva mà.

S'uneixen al grup, i després se'n separen. Corrent com uns esperitats, cridant no saben què, van a cercar els seus companys. Aci un, allí un altre, acaben arplegant-los tots.

—Ara és la nostra!

I formats, a pas regular, armats i uniformats amb les gales que els marselesos els havien comprat per subscripció, s'ajunten al poble. El seu cant porta l'alerta per tot París, que obeeix la crida:

“Aux armes, citoyens.”

LES TULLERIES

Els suïssos que defensen el Palau Reial estan formats en el pati. Tenen ordre de disparar contra la gent que intenti entrar.

La multitud emplena els carrers i les places veïnes. Dos canons, sortits no es sap d'on, enfoquen la porta principal de la reixa. Sona un tret de pis-

tola, una descàrrega el segueix, la gent fuig, uns quants deixen les primeres taques de sang sobre les pedres cantel·ludes del carrer.

Els marselesos, altres soldats, uns grups de civils armats, s'acosten. És un combat en regla. Entre crits, cants, blasfèmies, olor a pólvora, fum negre, relliscar de la sang, xiular de bales, queixes dels ferits i ordres en alemany, els Marselesos es van obrint pas. En el cos a cos, és el so llarg del canó. Tan aviat l'un com l'altre. Fins que la multitud de federats, de gent de les afores, dels Faubourgs, es llença en allau contra els sacs de sorra que defensen les portes, arrossega els suïssos, llença per terra els aristòcrates, apallissa els capitans, esberla les portes i entra per tot arreu.

EL POBLE ES L'AMO

La família reial ha fugit per una porta excusada. Durant tota la lluita, Maria Antonieta s'ha preocupat, només, que de donar forces laminadures al seu fill gran, el Delfí, i de preguntar quantes “canalles” havien estat mortes. El rei gairebé ni d'això no s'ha preocupat.

Megis, en un recó del palau, ha trobat un deliciós teatre d'ombres a punt de funcionar, davant el qual, probablement, unes hores abans s'havia exta-

siat alguna de les exquisides noies de l'aristocràcia que en aquells moments estaven arrengrerades en el pati, a punt d'ésser conduïdes a la presó.

Els homes del carrer, tots bruts de la pólvora, alguns amb taques de sang, s'asseien en les cadires, tocaven els bibelots, despenjaven els tapissos per veure'ls de més a prop, saltaven i ballaven damunt les taules. Per terra, papers, coberts de plata i or. En algunes xemeieies encara fumaven plects de documents que havien estat cremats en el darrer moment.

—Mira, és més tou que el meu llit...

—Deurien estar calents, amb això...

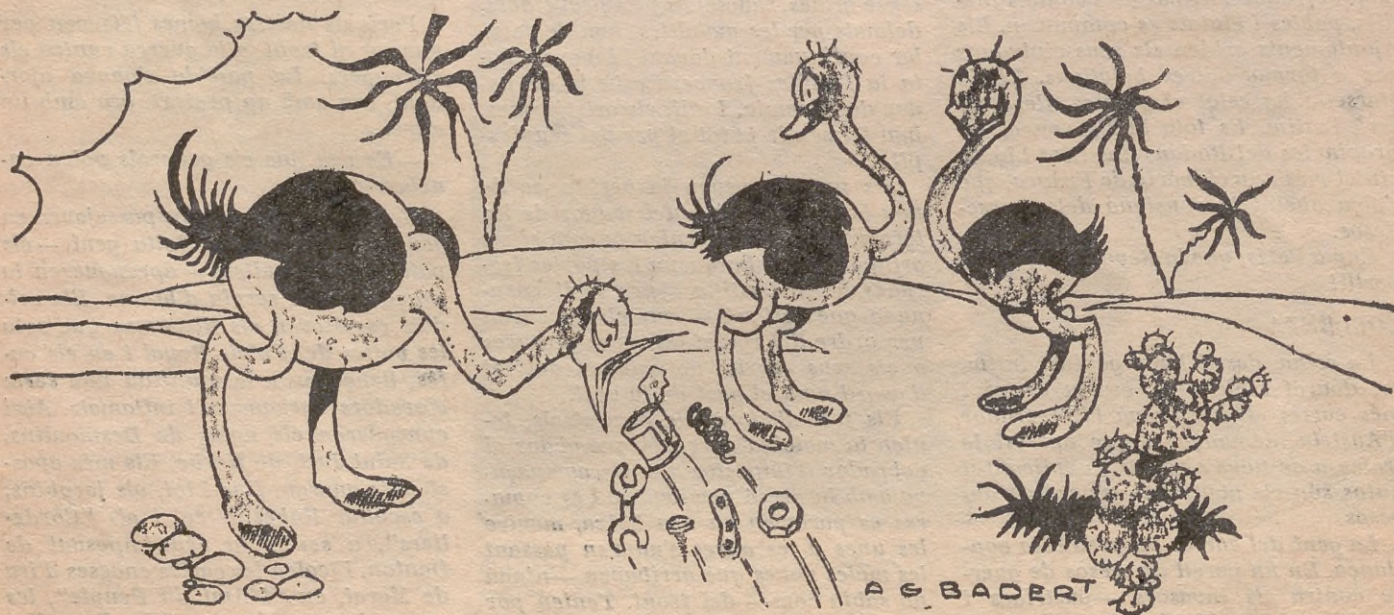
—No, home, si és una catifa!

Les Tulleries són del poble.

VALMY

Després... Després, els Marselesos se'n van —per fi!— al front. Han deixat la capital lliure d'enemics, han abandonat el poder —que havien conquistat amb les seves baionetes— a uns homes sortits del poble. I cantant el seu himne que ja està esdevenint etern i gloriós, moren vençant. Ells seran un dels batallons de xoc en la batalla de Valmy, la decisiva. Allí moriran els que restaven dels 500. Moriran cantant:

“Le jour de gloire est arrivé...”

—No tenia gens de gana. Però, des de que s'empassà un iman, menja molt bé...

(De «MARIANNE». París)

Passa d'ocell...

Aquest cel alt i esblanqueït d'avui m'ha recordat el pobre Samsó.

Quin home tant de natura! Tant d'aire lliure! Era horticultor i encara em sembla que el veig per les feixes de planter, alt i gros, amb aquell brot de menta a la boca!

—Ara ve el temps, Joan! —em deia, mirant-se el cel.

I quan tenia l'alçària i el color d'avui, em feia:

—Som-hi?

I ens hi anàvem.

Baixàvem a Montgat.

—¿Que et veus amb cor d'arreglar-ne alguns?

La platja era solitària. Hi havia quatre peixets mullats de sorra, deixalla de l'art d'aquell matí. El mar era llis i clar. Ens atansàvem a una barca i jo em despullava en un moment. Deixava la roba arrambada sota el

ventre pintat, verd d'ampolla, vermell de mangre, blanc de llet d'ovella. —"Julivia - Folio 129". I em ficava a l'aigua.

—"Ep! Què busqueu per aquí?" —cridaven d'una barca que passava molt lluny—. "Et glaçaràs, xicot!..."

Jo mirava dins l'aigua. I així que veia al fons la foscor de les roques, agafava respir i em cabussava. Si no heu vist mai el mar mirat per dintre, no heu vist el més bonic. L'aigua és molt clara i brillant, assolellada té un espuerneig molt fresc. M'atansava a les roques i entre la molsa espessa que onejava suauement, trobava l'enfilada de musclos. ¡No havia sortit mai sense una presa!

—Que n'hi ha? —em cridava Samsó des de la sorra.

Amb la mà en l'aire els hi ensenyava. Musclos i molsa regalimants.

—Ja n'hi ha prou!...

Després pujàvem cap al Masnou, a recollir el "Paulino". I anàvem a les vinyes.

—Recollim branquillons i faré una fogaina.

Al cap de cinc minuts, la flama alegre espetegava al cim, damunt la vinya nua:

—Primer la carn, Samsó. I, amb el caliu, els musclos. I un polsinet de pebre quan es baden.

El senyor Paulino, amb la pipa a la boca, mirava cel enllà.

—"No fa dia de passa. Si parés el ventet si que vindrien. L'ocell és delicat..."

Entràvem a la barraca. Preparàvem les teles, posàvem els reclams i ens asseiem dintre, sota l'amagatall cobert de canyes.

—Es que ara és temps de sembra per l'Empordà —deia el senyor Paulino—. I l'ocell s'hi atura. S'està pels camps picant el mill, i no baixa.

Sèiem entreuixats i silenciosos. Semblava que anéssim en tartana. A fora, el fred voltava per la vinya. De tant en tant, Paulino amb molta calma, controlava els reclams.

Quines estones llargues he passat —que en fa d'anys!— en aquella vinya, dintre la barraca, mirant per l'obertura estreta de l'entrada, el bosc llunyà, i les clavellineres, els ceps rebels, la terra agomullada! I escoltant Samsó com parlava de roses, i de planters, i de caceres. I Paulino parlant dels seus viatges. De Cuba i les Antilles, de gent negra i gent groga. De pailebots i de goletes i de vaixells de la Transatlàntica. I sentiem l'olor d'aquelles terres i vèiem el color d'aquelles plantes i, amb això, sentiem dalt del cel com una piuladissa i l'ull brillant del Paulino s'animava.

—Callen. Són passarells...

I es llevava la gorra.

¡Bellugava els cordills fent volar els ocellets dalt de la canya i, amb els llavis, quina meravella! Amb els llavis "brillava" el vol d'ocells. Feia el cant penetrant que els arribava enmig del vol i els feia mirar a terra.

I Paulino estirava i es tancaven les teles. Era un segon. Un llamp. I sortia rabent de la barraca.

—Correu! Correu! Almenys n'hi ha cinquanta. Veniu! Hi ha cadernerres...

I corriem a la xarxa que feia fresca viva, un tremolar vivent de peix quan surt de l'aigua...

Tots dos morts. I el cel d'avui me'ls recordo. Quins matins clars d'hivern... Cauen els més ardits sempre a la trampa...

JOAN ALAVEDRA

A l'Argentina volen reposar al seu

Hi ha una comarca, a la República Argentina, anomenada el Tandil, que si és famosa per les seves bel·leses naturals i les seves riqueses, ho és encara més —i això constituï la millor propaganda turística— per la seva “Pedra bellugadissa”. Aquesta pedra estava situada damunt d'un penyal de les serres que cobreixen les dues terceres parts d'aquesta comarca, a poc més d'un quilòmetre de distància de la capital. La pedra fou designada com una de les curiositats geològiques més interessants del país. Amida quatre metres d'alçària per cinc de diàmetre i el penyal on s'aguantava tenia una alçària de dotze metres. Aquesta mole, que pesava tones, oscil·lava d'Est a Oest, a poc centímetres de l'abisme, al sol impuls de l'oreig.

Divulgada aquesta pedra pels llibres d'estudi, per la premsa i pels que havien tingut ocasió d'admirar-la, aviat convertí la comarca en un lloc d'atracció i de turisme. I la pedra adquirí des d'aquell moment el nom de la “pedra bellugadissa de Tandil”. Aquests turistes idearen un sistema per a obtenir la prova definitiva de l'oscil·lació de la pedra. Col·locaven botelles al des-sota i les botelles eren partides en mil trossos. La pedra es movia, no hi havia dubte. La gent es meravellava davant de la sensibilitat d'aquell roc que semblava anava a caure i que en la seva oscil·lació retornava sempre d'un lloc a l'altre ininterrompudament.

El lloc on es trobava la pedra s'anomenava el “montíjol de la bellugadissa” i, entre la gent del poble, donà lloc a llegendes i tradicions que avui encara es recorden.

UNA TARDA, FA VINT-I-SIS ANYS...

Fa poc més d'un mes que s'ha acomplert el XXVI aniversari de la caiguda d'aquesta pedra famosa. Era el 29 de febrer del 1912 i tot el país es commogué en conèixer aquest fet, totalment inesperat: la pedra que havia merave-

L'home vol esmenar la plana a la Natura

Penjada sobre un montíjol de dotze metres d'alçada, caigué fa 26 anys

La «pedra bellugadissa» de Tandil

lloc la «pedra bellugadissa» de Tandil

llat tantes generacions havia caigut de la seva base.

La tarda de l'esmentat dia, quan el sol comença a fugir de les barrancades perseguit per l'ombra, un retruny formidable commogué la ciutat. Tota la població es llançà al carrer, creguda que es produïa algun terratrèmol o que algun volcà entrava en erupció, però ignorant del què s'esdevenia. La gent no atinava a què podia ésser degut l'esdeveniment, però després d'algunes hores, algú cregué que tal vegada havia estat la pedra. I les autoritats de la població, seguides de tot el veïnat, s'adreçaren cap a la serra per tal de comprovar si havia estat la "bellugadissa" la causant de tan d'enrenou. Com que era negra nit, hagueren d'esperar fora, al camp, que es fes de dia.

A l'alba es tingué la versió exacta del fet. La pedra bellugadissa més interessant del món —així ho judiquen els argentins— havia caigut del pedestal que la Natura li havia assignat.

L'esdevenidor turístic de la comarca s'havia ensulciat amb el rodolament de la pedra...

UN SIGNE DE FATALITAT?

Alguns atribuïren a la caiguda de la pedra un signe de fatalitat, un designi misteriós de càstig diví que recauria damunt de la ciutat. Els comerciants de la localitat es lamentaren per la desaparició d'una de les més interessants atraccions per al turisme, tota vegada que la pèrdua de l'equilibri de la mola pètria, portava aparellada la pèrdua de l'equilibri econòmic d'aquells comerciants. La pedra deixà de donar cops de cap, es cansà i s'ajacà per a prendre's un repòs en la base del montíjol. Aquesta fou la única "dis-sort" que portà la caiguda.

L'HOME NO HAVIA POGUT TOMBAR-LA.

Una vegada l'home intentà tombar la pedra de la seva base. Aquest home, segons diu la llegenda del país, s'anomenava Joan Manuel de Rosas. Les targes postal havien divulgat pel món l'existència de la pedra. En les lliçons escolars, quan es tractava d'enumerar les bel·leses naturals del país, la "pedra bellugadissa" de Tandil figura en el primer lloc. Les revistes de turisme li dedicaven una atenció especial.

I la llegenda explicava l'intent de Rosas. Rosas, el dictador argentí, havia pretès, per pur caprici de despota, enderrocar aquest caprici de la natura. S'ho proposà i un dia, utilitzant nombroses parelles de bous, hi lligà unes cordes i intentà realitzar el seu propòsit, sense aconseguir-ho. La mole de pedra que es balancejava suau-ment al sol impuls dolç de l'oreig, romangué impassible davant l'impuls de l'home. Estiraren els bous hores i hores, però la pedra no es mogué. L'home no havia pogut —sempre segons la llegenda— variar l'obra de la naturalesa.

S'IGNOREN LES CAUSES DE LA CAIGUDA DE LA PEDRA

Quan caigué la pedra, alguns ho atribuïren a una mà criminal que l'havia volat amb dinamita. Altres volgueren atribuir-ho els efectes del vidre acumulat en la seva base, a conseqüència de les nombroses proves realitzades amb botelles, pels qui volien comprovar el balanceig de la pedra. Altres cregueren que era fill natural del desgast provocat pel refec degut al moviment continu de la pedra. El cert és que no s'arribà a un convenciment segur sobre els motius de la caiguda. La pedra, amb la serenitat d'una esfinx, ajaçada en la base del montíjol, amb el seu silenci, donava la resposta de la Natura, que contrastava amb el

cúmul d'opinions que l'origen del fenomen havia provocat. Qui sap en quines estranyes circumstàncies geològiques i en quina època remota es produí aquest fet meravellós de la naturalesa! I quina altra circumstància la destruï, després d'haver estat oscil·lant a través dels segles.

ARA L'HOME VOL TORNAR-LA AL SEU LLOC.

Ara el poder executiu de la província de Buenos Aires ha votat un crèdit de setanta mil pesos per a reposar al seu lloc la "pedra bellugadissa" i formar un parc en aquell bell indret. Se n'ha parlat ja moltes vegades de la realització d'aquesta obra, però fins ara sempre havia estat considerada com a dificultosa i gairebé impossible. Si el propòsit es porta a terme, podrem veure si s'aconsegueix donar-li el moviment oscil·lant que tenia anteriorment. Perquè el que més meravellava d'aquesta pedra no és el fet que pogués mantenir-se damunt d'un recolzament gairebé inconcebible, sinó que pogués balancejar a l'impuls suau de l'oreig i que, en canvi, la força dels homes no pogués moure-la del seu lloc.

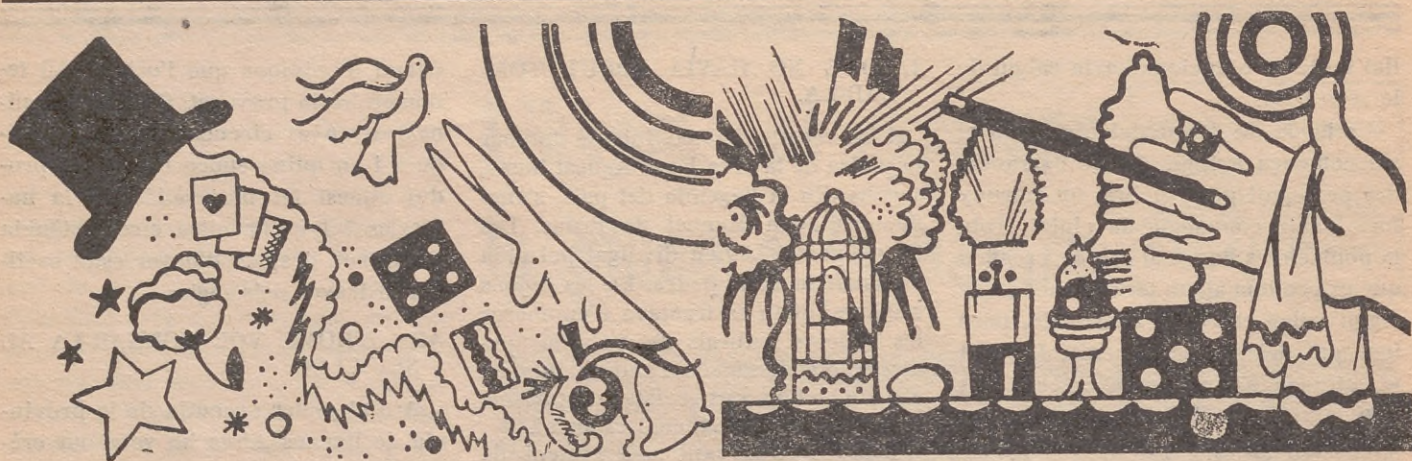
Però ara vivim en una època que res no és impossible. I l'home, posat a esmenar la plana a la natura, és molt capaç de tornar a posar la pedra al seu lloc i donar-li el moviment que abans tenia.

No és que sigui, aquesta, una empresa fàcil, però tampoc no l'hem de considerar impossible. ¿Tornarà Tandil a tenir la seva famosa "pedra bellugadissa" i podran altre cop els comerciants realitzar sanejats beneficis amb l'afluència del turisme, o es limitarà tot a un esforç sense resultats pràctics?

El temps ens ho dirà...

HO ACONSEGUIRAN?

FABRICANTS DE MERAVELLES

RES A LES MANS... RES A LES BUTXAQUES...

— PER —

SEBASTIÀ GASCH

DEL copalta fantàstic s'escapen dos conills, un ram de flors artificials, deu mocadors japonesos, tres despertadors i la bandera americana... L'esquelet es transforma en noia rossa. Les bufandes de l'India són cremades i reconstituïdes d'un tret... El cilindre de Xang-Ling-Soo vomita dues oques, una serp, cintes multicolors i un raig de serpentes... Els daus màgics, la pesca miraculosa, les bombes de cristall, la botella inexhaurible, la lira d'Apolló i la tomba de Mahoma...

—¡Atención, señoras y caballeros! Sin ninguna preparación. Nada en las manos, nada en los bolsillos...

Abans, els il·lusionistes eren els més acreditats fabricants de meravells. I el meravellós que sortia d'aquelles ingènues fàbriques de somnis era simple com l'ànima d'un nen i fresc com una rosa. Els infants i els poetes eren els seus més apassionats admiradors.

Ara, per contra, la fabricació de meravells ha estat confiada a la mecànica. I el meravellós que surt de les esterilitzades fàbriques de monstres que són els estudis cinematogràfics, és complicat com un filòsof. alemany i

deshumanitzat com una proposició geomètrica. Els infants i els poetes són els que l'odien més cordialment.

Horrible meravellós de l'horrible mecànica! King-Kong, la antediluvià, clava plantofades als avions des de dalt de tot del State Building. El doctor Frankenstein ressuscita els morts. Metròpolis ens fa conèixer la dona fabricada, El doctor Moreau crea monstres de carn... Horrible meravellós de l'horrible mecànica! L'únic meravellós mecànic que els infants i els poetes toleren són els dibuixos animats, sobretot les Silly Symphonies en colors de Walt Disney, que algú ha qualificat del més sorprenent fantàstic de la nostra època.

Meravellós fabricat per la mecànica... Quina diferència del d'abans! Abans el meravellós era amable i despreocupat. Els prestidigitadors, marxants d'illusions com els diuen els uns, marxants de mentides com els diuen els altres, es movien amb facilitat en el món de la fantasia. Els seus números eren poesia lírica i faula en acció... Tots es feien dir The Great, el gran The Great Raymond es feia clavar en un taüt i en sortia tan fresquet i alegre. The Great Carmo —30 persones en escena, 30— escamotejava tigres i elefants. The Great Hertz feia miracles amb la corda índia... Harry Houdini, rei de l'evasió, especialista del treball cautxú, es desfeia en un tres i no res de camises de força i de cadenes de vaixell. Horace Goldin pescava peixos vermells en l'orquestrà i descobria ocells en les bombetes elèctriques...

Ja en queden pocs d'aquells. I no cal dir que quan en veiem anunciat algun ens precipitem al teatre on treballa. No ens critiqueu. Perquè tots els que ens entendrim davant els àlbums de família esgrogueïts i les postals de trenta anys enrera, i davant les musiquetes desuètes com La petite Tonkinoise i el Viens Poupoule, viens del film La dame de chez Maxim, adorem aquells inefables il·lusionistes dels temps dels nostres pares. Si. Quan en veiem anunciat algun ens precipitem al teatre on treballa. Sobretot si aquest teatre és el Circ Barcelonès, tan perfumat de fi de segle i amb aquells passadissos que fan und fortor tan intensa de gran teatre d'òpera vuitcentista.

Il·lusionistes, prestidigitadors, marxants de mentides! Preferim el vostre palau d'illusions i la vostra poesia lírica, faula en acció a tots els King Kong i Frankenstein del món, meravellós horrible de l'horrible mecànica...

Els "knaben" de Viena, per favor especial, passaran una estona al Jardí d'Aclimatació, de París

Si us diguéssim que els «Wiener Sangersknaben», que el mestre Toscanini ha qualificat dels «millors petits cantants del món», s'aixequen cada dia de deu a onze del matí i que els reglaments de llur estimable societat els prohibeixen tota infracció a la llei sagrada de la ganduleria matinal, pensariem segurament que us estem explicant un conte. Es així, no obstant. El repòs físic, prolongat més enllà dels límits permesos a la majoria dels mortals, fa l'objecte de l'article núm. 1» del catecisme dels joves cantants vienesos que vigila i dirigeix el «Kapellmeister» Karl Etti.

Es tracta, d'altra banda, d'una regla extremadament estricta. Jutgeu-ne: de tornada de Hollywood, via... Niça i Monte-Carlo, els famosíssims petits cantants de Viena han arribat fa poc a París on han debutat en una gran sala del Faubourg Saint-Honoré. I bé: figureu-vos que ha calgut gairebé barallar-se amb el «rektor», Herr Joseph Schnitt, per a arrencar-li, a la intenció d'aquests infants massa bons minyons, una simple prometença: la d'abreujar una mica, un diumenge, el repòs obligatori dels «knaben», per tal de permetre'ls una curta visita al Jardí d'aclimatació.

Un pot formar part d'una institució quatre vegades centenària, reclamar-se del nom prestigiós de l'emperador Maximilià d'Àustria, interpretar Bach, Brahms, Lulli, Pierné, Johann, Strauss, afrontar la llum de les bateries sota tots els paral·lels i, no obstant, dedicar-se a les distraccions de l'edat en el marc ingenu d'un jardí d'infants.

I encara caldrà fer bon dat. No córrer, no cridar, evitar la fatiga, els refredats. El futbol està prohibit perquè cansa; els jocs violents són interdicts perquè rebenten... Que n'ha d'ésser de difícil de fer abstracció de les necessitats essencials de l'adolescència, de reprimir-se els ardors i de viure greument, pausadament, a l'edat dels jocs cridaners i de les curses folles...

Però quina alegria, en canvi, quin orgull quan les sales s'ensorren sota els aplaudiments, quan les ombres de Schubert, de Haydn, de Mozart vénen a posar-se damunt els caparrons rossos o bruns del angelets músics!

L'home que rebé més lletres d'amor

—PER—
REGINA OPISSO

ERA lleig com un as de copes, va dir de Balzac un dels seus biògrafs. Era lleig, poc graciós, trist, solitari, carregat de deutes, grans i petits, ple de maldecaps de diners, els més antipàtics de tots i els més difícils de resoldre. No era pas elegant ni bell, i, ja ho veieu, era l'home de la seva època que rebia més cartes d'amor durant l'any.

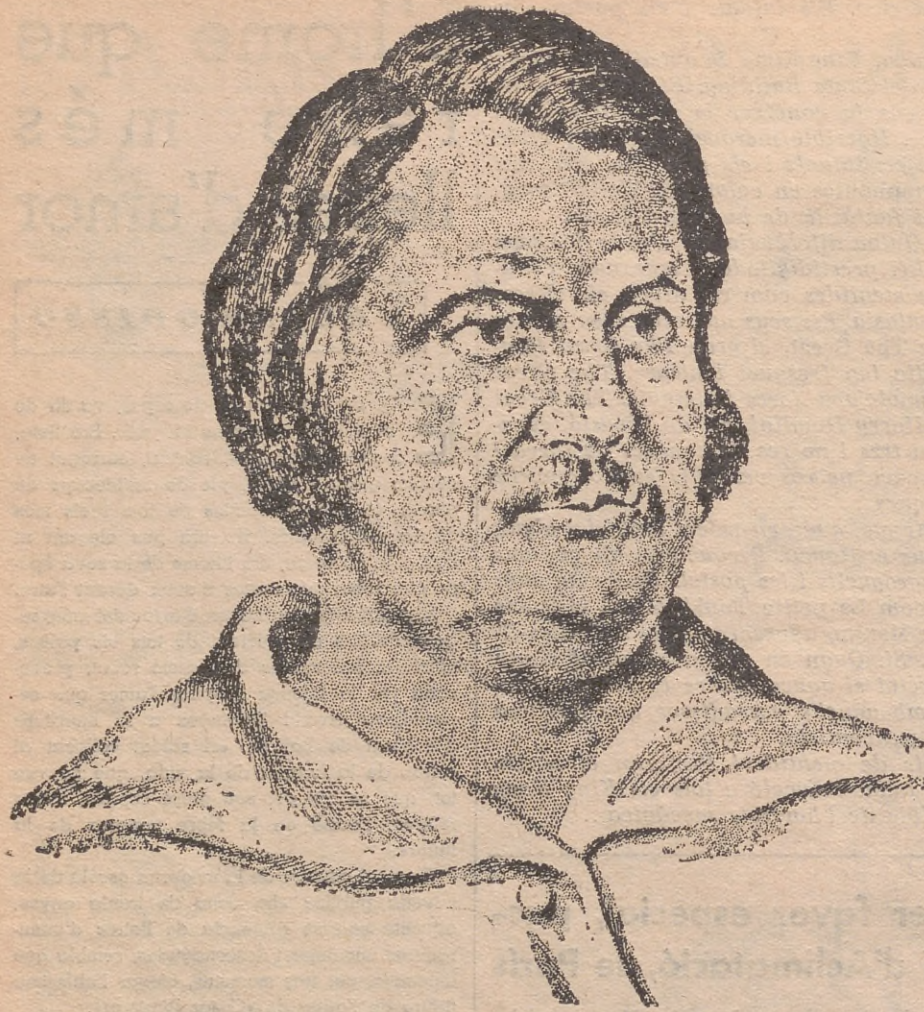
Missatges que arribaven d'arreu del món, segells de tots els colors i de tots els països, epístoles inflamades de passió roent, provocada per la intensa guspira d'amor que espurnejava viva i lluminosa a la literatura d'Honorat de Balzac; «el soldat col·locat al centre de la batalla de la vida, que ho veu tot, que es bat pel seu propi compte, i que refereix l'acció en la febre mateixa de la lluita».

Quan el creador de la moderna escola de la novel·la publica «La dona de trenta anys», aquesta enorme afluença de lletres d'admiradores anònimes i desconegudes, sembla que amenaça, per uns moments, ofegar l'altíssima figura de l'autor de «Cesar Biroteau».

Aquella increïble abundància de correspondència es multiplica en posar-se a la venda

—Fací'm la mercè de perforar-me el cinturó.

«Eugènia Grandet», que si no és la millor de les seves obres, és almenys la que tingué la virtut de despertar més l'admiració femenina del seu temps. Hi ha moments que no para d'obrir sobres, els uns finament perfumats, els altres amb l'olor i l'empremta característica de la llar casolana.

Tot aquell munt de paper escrit arribava fins a Balzac sense signatura. Les més de les vegades amb noms desfigurats, amb pseudònims graciosos, florals o tímidaament insinuants, com si les dones tinguessin un darrer escrúpol a escriure al mestre tement, en llurs lletres, alguna falta d'ortografia, malgrat que un escriptor nostre, referint-se a aquest tema de les faltes ortogràfiques a correspondència femenina, ha dit:

«No cal, sens dubte, conèixer la gramàtica per a enamorar-se ni per a enamorar. Mes, ¿qui assegura que una falta gramatical en una frase no esdevé una vàlvula per on fuig tota la passió que hi havia volgut encabir? ¿Qui us assegura que una incorrecció ortogràfica no desvetlla, en l'enamorat que la copsa, una pietat intempestiva o una ironia maliciosa?»

Es l'època dramàtica de Balzac, la víctima del diner, aquell diner que fa trista i amar-

ga la seva existència gloriosa, però no benestant. Els seus personatges, com ell mateix, com el propi Beethoven, com Dostoiewski, són sacrificats per les petites privacions de cada dia; els seus enemics són els usurers; els seus amics més cars, aquests trossos de papers ennegrits per mans femenines i que porten una mica de l'oreig, del bon oreig d'Europa. Les lletres d'amor, aquelles epístoles que comencen: «Car i admiradíssim mestre...», es barregen dins el mateix calaix, amb les imperioses i apremiants cartes dels prestamistes, dels creditors, que l'amenacen a cobrar a les mateixes editorials en les quals Balzac treballa.

Té moltes admiradores epistolars, desconegudes. Cap, però, cap, li interessa tant com aquella beutat que signa les seves lletres inflamades amb el cremant adjectiu d'«Apassionada». ¿Qui és aquella dona? Balzac no tarda a saber-ho. Ella mateixa el cita a Neuchâtel. Abans es retrata amb aquestes paraules: «...tinc els cabells negres més bonics del món, la pell suau i deliciosament fina de les morenes, tinc una maneta d'amor i un cor de vint-i-set anys».

L'idilli s'enceta com el més fulgurant dels focs d'artifici. Sembla que Balzac ho vagi a

oblidar tot, fins els usurers. Els cels d'Europa contemplen aquest idilli entre la senyora Hanska, en la intimitat, Evelina, i l'autor de «La comèdia humana».

No hi ha cap bell recó de França, de Suïssa, de Bèlgica, de les fresques ribes mediterrànies, que no hagin contemplat l'abraçada dels dos amants. És un idilli que dura nou anys; és una passió que sembla que res ni ningú no podrà mai rompre. Evelina Hanska, la dona que estima a través d'un llibre, se sent feliç perquè Honorat de Balzac, el geni de la novel·la, la comprèn i l'estima. L'estima, més perquè la comprèn que per altra cosa. Són nou anys sublims que tenen la facultat d'essorar, diluir en l'espai i el temps les vicissituds viscudes pel novel·lista.

Són els dos protagonistes de l'obra d'amor més intensa. Res ni ningú, insistim, sembla, no podrà trencar aquell dolç lligam d'estimació. Mai ni un desencís, ni un desengany, ni una paraula dura. Només una cosa que Balzac ha odiat sempre, esmicola en mil bocins la copa magnífica d'aquest amor, que semblava, per la seva intensitat i bellesa, vorejar la folia; això que desfà per sempre els dos amants és el matrimoni.

Existeix en uns mots irònics i potser excessivament cruels que diuen, si fa o no fa: «L'amor sempre acaba malament, en matrimoni.»

La tragèdia de Balzac va ésser una, simplement una: casar-se amb la senyora Hanska. Amants, l'idilli va durar nou anys; casats, la cosa s'acabà en uns dies. Balzac havia estat el més gran detractor del matrimoni. La dona, abans de casar-se, segons ell, era «un ésser; després, s'ha convertit en una cosa». «Memòries de dues dones casades», «Fisiologia del matrimoni», «Petites misèries de la vida conjugal», «La solterona», «El contracte matrimonial» i «Dinah Piedefier», són les sàtires més punyents sobre aquesta institució social, a la qual l'home que havia rebut més cartes d'amor, no pogué sobreviure.

—M'han dit que la vostra mestressa anterior us havia acomiadat perquè portaveu els seus vestits. No intenteu pas fer el mateix amb els meus...

(De PRAGUER PRESS, Praga)

Sis ferradures, seixanta claus, un ganxo i una destral...

...com a pagament de lloguer

A NGLATERRA és el país del món més ric en tradicions, tradicions que sovint, perjudiquen, com nosaltres, republicans, hem pogut dissortadament, comprovar. Però, anem al cas. Des de l'any 1235 es celebra anualment, a la capital del Regne Unit, un pagament de lloguer molt extraordinari al Jurat de Londres. Un representant de l'Ajuntament es presenta davant el Tribunal i fa lliurament de sis ferradures, seixanta claus, un ganxo i una destral. El *king's remembrancer* (recordador del rei), un càrrec honorari executat per un jutge, rep aquests objectes i els guarda en una caixa de cabals.

I a què ve tot això?, preguntareu. Ja hem dit que ve de molt lluny... Resulta que l'origen d'aquest costum parteix de l'establiment d'una ferreria en un antic carrer de Londres, en uns terrenys propietat del rei. I com que aquest no podia percebre cap lloguer, donà l'ordre que el ferrer venia obligat a pagar els objectes esmentats al recordador del rei. I és que, en aquells temps, aquests objectes tenien un cert valor, puix que els cavallers de la cort muntaven a cavall i, per a renovar les ferramentes dels seus corcers, podien utilitzar els claus, ferradures, etc.

I així la llei es féu costum i el costum ha arribat fins als londinencs de la nostra generació.

A la fotografia pot veure's el recordador del rei durant la recepció de la destral simbòlica de mans del representant del Municipi de Londres. (Fotografia Keystone).

UN DIA AMB JOAQUIM

De bon matí, Joaquim Mir s'encara amb el paisatge

PER

MANUEL AMAT

ALS primers dies de la sublevació, un camió de gent armada es va deturar a la porta de la casa d'En Joaquim Mir, a Vilanova. Trucaren, es ficaren a dins i es disposaren a iniciar el protocolari registre. Quan les mans començaren a investigar dins les vitrines del trinxant, però, Mir es cregué obligat a intervenir:

—Ja sabeu què és això que toquen? Són vidres d'en Gol.

Un dels que procedien al registre va contemplar l'esveltesa de les copes de vidre que tenia als dits i se'n senti sobtadament admirat.

—Ens en tornarem —digué, amb ganes de salvar una situació que cada vegada s'anava fent més enutjosa.

Però el nostre paisatgista, fent-se seva la iniciativa del registre el volgué prosseguir, tot mostrant i descobrint la gràcia i la paternitat de totes les obres que decoren i embelleixen el seu menjador.

—Que és bonic tot això! —assentia, convençut, un de la colla.

—Deixi'ns-ho veure! —ja demanava, encuriós, un altre de més enllà.

—Tot ho veureu, nois; deixeu, si us plau, els fusells i pujarem a dalt —digué el mestre complaent-se d'aquella inesperada reacció d'inquietud artística.

Resseguien la magnífica biblioteca curulla de valuosos llibres de gravats, conegueren les obres pictòriques d'una selecció d'artistes contemporanis catalans, admiraren la noblesa de la pintura antiga, penetraren les àmplies sales on Joaquim Mir hi té exposades les seves teles exuberants de vida, de sentiment i de color, i quan aquells homes descendiren per l'escala de fusta encafitada —que posava gravetat a les seves passes emocionades— per a reintegrar-se a llur món de fusells, camió i registres domiciliaris, tinc els meus motius per a creure que una gran claror s'havia fet en l'ànima d'aquells anònims romàntics de les grans convulsions socials.

Bocet del quadre «La Foneria», una de les darreres i més importants obres de Joaquim Mir

MIR, A VILANOVA

Aquesta anècdota, rigorosament autèntica, l'hem escollida com a pròleg del nostre reportatge perquè més que un anècdota ens ha semblat que pels lectors que no tenen la fortuna de conèixer Joaquim Mir, tindria tot el valor i l'eloqüència d'un apunt biogràfic.

LA BELLESA DE VILANOVA

Parlant de Joaquim Mir s'ha escrit que és un treballador infatigable i algú, fidel a la tradicional concepció sobre

(Passa a la pàgina 26)

El President Lebrun

Ja podeu pensar que, entre les 1.240 lletres que arriben diàriament a l'Elysée, n'hi ha que fan somriure. Quan hom ha obert un sol d'aquests correus, hom té una estranya noció de la humanitat.

No es podeu imaginar el nombre de persones que es queixen al president de la República Francesa d'ésser les víctimes d'algú o d'alguna cosa. Arriben lletres acompanyades de *dossiers*, la lectura de les quals exigiria molts dies. I aquestes peces són qualificades pel corresponsal, de tan precioses,

que si una d'elles es perdés, l'honor d'una família ja estaria llest.

En aquestes correspondències, que són ordinàriament retornades, certificades, a llurs autors, no cal dir que la magistratura queda molt mal parada. Però cal afegir, en descàrrega d'aquests epistolars excitats, que només s'adrecen al cap de l'Estat fins que han esgotat totes les jurisdiccions possibles i que l'espectre del fisc col·lector de penyores apareix a l'horitzó.

Cartes curiosament posades a part per a ésser l'objecte d'una atenció particular són les demandes d'indult per als presoners. N'hi ha, almenys, un centenar cada dia.

El senyor Lebrun s'assabenta de moltes d'elles, que li són assenyalades com a particularment interessants, i el lot s'encamina al ministeri de Justícia, on la comissió dels indults examina els casos amb la preocupació de secundar la benavolència presidencial. Aquest dret d'indult és una de les prerrogatives de la funció per a la qual el cap de l'Estat té més interès.

ELS INVENTORS...

Una varietat veritablement original de corresponsals està constituïda pels inventors. Ells també, com a últim recurs, recorren al cap de l'Estat.

Algunes curiositats del correu diari adreçat al President de la República Francesa

Llur geni es complau en tots els dominis. L'aviació fa en ells temibles estralls. Tenen aparells concebuts de tal manera que l'enemic seria polvoritzat. La desgràcia és que els capitals no abunden per a la posta a punt de l'avió-prodigi. I si el senyor president volgués...

Les màscares per a gas tenen diligents personatges per a assegurar llur perfecció a preus abordables. Si el senyor president volgués fer una gestió prop dels comanditaris, la cosa rutllaria com una seda. França economitaria vides...

Les concepcions més heterogènies arriben a l'Elysée cercant ajut, protecció i diner. Pressupostos són adjuntats. Plans també, amb notes d'aquest gust: "Us adreço els meus plans. Tinc confiança..."

...ELS FOLLS

Els folls creuen també en l'omnipotència de la presidència de la República. Escriuen memòries inacabables. I reincideixen. Hom es pregunta com troben temps d'escriure pàgines tan nombroses. Cal afegir que molts no demanen res. Només audiència.

Sense resposta, alguns hi van. Molts són despistats pel servei de guàrdia. Però sovint els tocats s'assemblen a gent sensata. Alguns, a còpia d'astúcia, arriben a fer-se rebre per un secretari o un oficial de servei. I aquests darrers han de desplegar tresors de diplomàcia. El servei de seguretat que vigila a les barreres del Louvre del "faubourg" Saint-Honoré ha esdevingut mestre en l'art d'enumar els dements.

No fa pas gaires dies, un senyor molt ben posat i portador d'un voluminós *dossier* es presentà a l'Elysée.

—Vull veure el president. M'espera segurament. Li he escrit que vindria.

—El senyor president no hi és. Es a Rambouillet.

—Esperaré que torni. Es tracta d'una cosa de la més alta gravetat. L'emperador és a París.

—Caram! Es seriós. Us portaré a Rambouillet.

I deu minuts després el visitant era a l'enfermeria especial.

...ELS BROMISTES

En fi, i per acabar, hi ha corresponsals inesperats que la Loteria nacional ha traslocat una mica.

L'Elysée ha rebut i rep encara lletres contenint cent

francs o deu francs amb prec d'escollir un bitllet o un dècim i de trametre'l al signant.

Seria bastant divertit si no calgués retornar les quantitats a l'expeditor.

En canvi, hi ha bromistes que demanen un bitllet, però que no trameten diners. Per a aquests la tasca és molt més simple.

I ara que heu, amb nosaltres, indiscretament passat els ulls pel correu diari presidencial, compartireu el nostre parer, que es pot resumir així:

Aquest allau de lletres, tantes de les quals són inútils, no produeix res a l'Estat, per tal com no se'n paga ni el franqueig.

CAMISAS
CORBATAS
PIJAMAS
CASA VILARDELL E. C.
Via Durruti 49 y 51 y Sucursales

El Codi de felicitat de les casades

LA doctora Ethel Dukes, co-directora de l'Institut de psicologia de la infància de Londres, ha proposat a les dones que volen ésser felices aquests manaments del matrimoni.

Segons ella, heus ací allò que una dona no ha de fer:

- 1.—Dominar el seu marit.
2. Criticar-lo en presència d'altres persones.
3. Insistir per a modificar els seus costums o el seu caràcter.
4. Negar-se a estar en bones relacions amb els seus amics.
5. Intentar de posar-lo en valor.
6. Fer d'ell un criat suplementari.
7. Obligar-lo a rebre o a sortir quan està cansat i prefereix fumar la pipa, els peus ficats en pantufles calentones.
8. Rebaixar davant d'ell la seva mare o altres parents.
- 9.—Endeutar-se.
- 10.—Negar-se a tenir fills si en desitja i si no hi ha cap raó mèdica que s'hi oposi.
11. Usar d'artificis femenins o d'afeccions nervioses per a fer d'ell un esclau.

El segon manament, com veieu, no prohibeix a la dona de criticar ignominiosament el seu marit en la intimitat.

En conseqüència, una esposa pot seguir tots els manaments de la doctora Dukes, i ésser, no obstant, la més insuportable de les esposes...

UN DIA AMB EL PINTOR MIR

(Ve de la pàgina 23)

les vigorositats dels nostres artistes, s'ha cregut obligat a posar-ho en dubte a través d'un irònic somriure de circumstàncies. I bé; insistim-hi seriosament i sense facècia: En Mir és un artista d'una tenacitat i d'una fecunditat de treball senzillament formidables.

—De bon matí—ens diu—surto a fer el quadret. Quan sóc de cara a la tela no em recordo de res. I és que no hi ha millor política que la del sentiment natural. Els arbres cada dia me'ls estimo més perquè no m'inspiren tanta por com els homes. I ells i jo ens entenem perfectament.

—¿D'ençà del 19 de juliol, no us heu mogut de Vilanova?

—Exactament, i creieu que no me'n penedeixo pas. Fins ara no m'he adonat del país que feia tants d'anys que trepitjava. Vilanova té belleses finissimes, siluetes plàcides, amb les seves muntanyes que, com diu Pujols, semblen culleres de plata girades a l'inrevés. M'agrada, sobretot, aquest somsatge de Vilanova.

DURANT LA GUERRA HE TREBALLAT COM MAI

—¿Heu pintat sempre durant la guerra? —preguntem a Mir.

—Més que mai —ens respon a l'acte—. Treballo per consol, perquè el treball em fa tenir seguretat amb mi mateix, treballo... per tot. Durant la guerra he produït obres potser més sensibles que abans i això ho atribueixo al mateix isolament espiritual en què visc. He procurat, sobretot, no caure en escenografies ni a limitar-me a la caça fàcil del pintoresc i del lirisme.

—Ens han parlat d'una tela de grans dimensions...

—Sí, «La Foneria». Vaig treballar-hi tot l'estiu passat. Tres mesos d'encauarme a la foneria de la platja d'ací Vilanova, vivint aquella atmosfera de ferros roents i homes mig nus. De tant en tant deixava els pinzells i sortia al carrer a refrescar-me (?) amb aquell sol d'agost que cremava les pedres.

—També pinteu a les tardes?

—Sempre, fins que es fa fosc. Els dies que fa mal temps em quedo a l'estudi i treballo en algun bodegó.

—En aquest cas, veig que vós ja teniu resolt el tan discutit factor de la inspiració.

—Mireu, això de la inspiració és una qüestió de carnadures. Altrament, el temps val més que tots els diners. A vegades em sacrifico, pinto sense esperar la inspiració, però no us càpiga dubte que aquest esforç, aquesta lluita

d'anar-la a buscar sense esperar que ningú la porti, sempre, és beneficiosa per a l'artista, el qual tot això hi haurà guanyat. El que és artista pot ésser-ho encara que faci les vuit hores. O per a dir-ho amb paraules de Courbet: «Un gran artista no cansa mai l'obra».

EL XIPRERET DE CALDES

—Vós, tan amic dels arbres, deveu haver sofert molt davant d'aquests arbres vilment arrasats a cops de destrat —li diem, en una virada de conversa que els pobres arbres mutilats que ens volten ens deuen agrair.

—Podeu escriure que això m'ha fet sofrir molt, car és el signe d'incultura més evident. Els boscos són els monuments que la naturalesa ens ha fet per a tots. el fruit de mil enteniments. Si la gent estimen, realment, el país, que no mutilin els boscos. A Caldes una vegada jo pintava l'permita de Sant Salvador amb el seu típic xipreret i una ventada me'l va tombar. Vaig tenir una gran tristesa i a «La Veu de Caldes» vaig publicar un article melangiós cantant la gràcia dels xiprers, on a cada forat surt la palla del pardal, aquest arbre senyoriol i digne que enmig d'un camp es converteix en el veritable cavaller del paisatge i fa més simpàtica l'alegria dels arbres fruiters que esclaten al seu voltant. L'Ajuntament va fer cas del meu article i al mateix lloc de l'arbre caigut hi féu plantar mitja dotzena de xiprers.

—Quan s'hagi acabat la guerra, ¿on anireu a pintar? ¿Prosseguireu la vostra magnífica campanya de la Costa Brava?

—En tinc moltes ganes. Vull anar a pintar Castelló d'Empúries i, sobretot, el golf de Roses, amb aquella sorra que és la millor del món, fina i rosada com la carn de dona...

I mentre explica i evoca tot això, Mir va detenint el ritme dels seus pinzells, que canten l'alegria assolellada del paisatge damunt les porositats de la tela, aixeca els ulls al cel blau, i als núvols opulents i blanquíssims, i en aquests moments d'intima comunió amb la naturalesa són les paraules les que supleixen el màgic trescar dels pinzells i són les imatges les que us penetren a les orelles, sucades de verd maragda, de cadmi, de carmí, de blau cobalt, de tota la simfonia de colors que es fusionen abigarradament, en un deliri de plomatge d'ocell tropical, damunt l'escenari de la paleta gloriosa.

LA TERTULIA DEL PINTOR

Les set del vespre. Joaquim Mir, al «hall» de casa seva, voltat d'un grup d'amics vilanovins, obre la caixa del tabac i la imprudència li costa un èxit tanmateix deplorablement rotund, al qual contribueixo. Això li dona tema per a referir-nos una anècdota recent.

Es trobava pintant dalt d'un terradet quan un carrabiner, des de baix el carrer, li féu un crit, pregant-li que:

—«Cuando vaya a tirar la colilla, avíseme.»

En Mir, malgrat que anava «amb la petaca a mig aire», cuità a cargolar-li un cigarret i el tirà a les mans emocionades del carrabiner, el qual el va rebre amb la unció pròpia del que porta molts àpats endarrerits de manna de l'Arrendatària. L'home va creure que això era digne d'ésser remerciat amb tota consideració i l'endemà es disposà a anar a agrair-li la finesa personalment. Com que no sabia l'adreça hagué d'anar preguntant a la gent que trobava pel carrer fins que es trobà davant de la magnífica casa —diríem un veritable Museu si aquest mot no agermanés un clima tan encarcerat i oficial— del nostre eximi artista. El carrabiner no atinava a explicar-se la realitat dels fets que ell havia imaginat d'una manera tan distint.

—¿Pero, vive aquí aquel pobre hombre de las barbas que el otro día, con aquel frío que hacía, estaba pintando para ganarse unas perricas?» —preguntava amb obstinada incredulitat.

Trucà amb una certa malfiança, però quan veié Mir que l'habitava, i que les parets eren plenes de pintures i, sobretot, quan constatà que el tabac era el mateix del dia abans, el conte de fades restà ben esvaït i el carrabiner es convertí en un assidu contertulià de la penya fins que el destinaren cap a un altre indret. El comiat del carrabiner fou eloqüentment gastronòmic: obsequià Mir amb una llebre i una perdiu del seu poble, testimoniatge d'agraïment i a compte de múltiples cigarretes caragolades en la intimitat de l'estudi.

Sona el timbre i arriba l'amic Enric C. Ricart, disposat a jugar la partida de dames de cada vespre. L'esposa del pintor, amabilíssima, ens mostra les darreres adquisicions de la biblioteca. En Pep, el fill del pintor, dibuixa uns ases xirois amb potes de filferro, aprofitant un full blanc esportat del bloc de notes del pare. Al jardí els gossos desenfunden els primers lladrucs.

El comiat? Eminentment pictòric: l'encaixada amb el mestre ens va condecorar el palmell de la mà amb una ditada de pintura blau-cel, aneu a saber si a manera d'autògraf...

MANUEL AMAT

CADA 10 Una DIES estona de POLÍTICA

per JOAN SAURET

La religió és l'opi del poble

En una població catalana es venerava una imatge del Sant Crist que tenia una gran fama. Feia miracles per a tots els gustos. Per a salvar-lo hom l'evacuà a Barcelona on mena una vida trista al costat d'altres personatges religiosos refugiats. Un veí de la localitat es planyia del trasllat per raons purament econòmiques. Amb un Sant Crist d'aquella mena la població podria viure després amb l'esquena dreta, no caldrien ni impostos ni jornals, tot sortiria de la caixa de les almoines. L'home ja s'ho tenia tot arranjat. S'haurien fet uns certàmens en els quals s'haurien premiat els millors projectes de miracles. Aquests haurien estat després divulgats amb goigs i romanços per tot el món. «Compteu —ens deia el desconhortat veí— amb l'escassetesa que hi haurà de Sants amb cara i ulls, quin augment de parròquia i d'almoines haurien tingut els nostres ben administrats miracles!»

Nosaltres el vàrem contradir amb allò de «La religió és l'opi del poble», però ell saltà malhumorat:

—Ja hauriem reglamentat el seu ús.

Uns oportunistes

Un xicot que va fluix de molles mostra una gran obsessió per als comunicats oficials. Un dia el trobarem una estona després de la radiació del comunicat i perquè si aventurarem un:

—I doncs, Tomàs, què han dit avui?

—S'han passat —contestà— tres soldats i n'hi ha quaranta al mig que no saben què fer.

Una visita presidencial

La premsa ens assabenta que el President Companys ha visitat les comarques lleidatanes de la vora de les línies de foc. Viatge oportuníssim i alhora sentimental en el decurs del qual Lluís Companys, a més de poder comprovar l'heroisme amb què els soldats de la llibertat defensen Catalunya, ha contemplat el dolor de tots aquells pobles riallers i honrats que mostren els carrers esventrats i les cases ensorrades per la metralla dels moros i alemanys. ¿Quins objectius militars poden constituir aquells poblets de quatre cases voltats d'eres?

Només les exigències de la guerra totalitària ordenada per Hitler justifiquen aquella criminalitat.

Lluís Companys ha parlat als soldats, ha establert contacte personal amb els ciutadans de les zones de guerra en uns moments en què totes les valors morals del nostre país s'han de remoure per a deturar i fer retrocedir l'invasor. El nostre President ha cregut que era convenient la seva pròpia mobilització i ha deixat Barcelona per a anar a dir als catalans «Present!».

Una vegada més a la confiança que S. E. el President de Catalunya té en la lluita hi ha afegit la fermesa, aquesta característica tan preciosa de la seva personalitat. Confiança i fermesa mai no desunides, ni contradites, les quals mereixen del poble l'adhesió que li demostra en cada moment.

La prova d'un invent

Balaguer —per contar una anècdota d'una ciutat que té una gran actualitat en els comunicats oficials— té, com tots els pobles, un guillat que li apretava pels invents. La guilladura no li permetia treballar, però li produïa una fam considerable. L'home té un parell d'invents, de realitzar els quals la humanitat se'n ressentiria favorablement. Un d'ells és una bomba que sense filament ni dinamos us dona una llum cegadora, i l'altre és, no gens menys, que la «dona mecànica», una espècie de «rabot» amb passió. El seu tercer prodigi consistia en la cosa més senzilla del món. Un home amb un canyic a cada braç podia engegarse des de l'alçada més inversemblant sense témer que en arribar a terra hi hagués la més petita trencadissa d'ossos.

Un dia va convèncer el campaner del poble per a fer una provatura. Plens d'alcohol pujaren l'estreta escala en espiral del vell campanar de Balaguer. Tot va anar com una seda fins al moment d'enfilar-se al marc d'una campana. El campaner ja tenia els canyigos als braços en forma d'ales. Havia estat convençut que res no li podia passar, i per més seguretat, l'inventor el tindria fermat amb una corda. Quan l'home dels canyigos, però, tragué el cap i veié el seu

a terra a més de quaranta metres, títubejà:

—Es molt alt!

—Tira, home, jo t'agunto.

El campaner no s'acabava de convèncer i proposà:

—Ja veuràs, té els canyigos, prova-ho tu.

—No pot ésser —objectà l'inventor—, jo he de comprovar les falles o l'eficàcia de l'invent.

A LA BARBERIA

Un client —com n'hi ha tants— porta la veu cantant.

Segons ell, ara els rebels arribaran fins a tal lloc, però després les nostres forces els agafaran pel darrera i faran una veritable carnisseria.

L'oficial barber, que a cada moment li ha de tancar la boca per a no ensabonar-li les dents, li diu en to irònic:

—Caram, senyor Josep, n'està molt assabentat vostè!

—Ja ho crec. Tinc un cunyat a la Caserna Boris Karlof...

—Jo tinc el meu fill a la Caserna Frankenstein —diu, sorneguer, un altre client.

I no va passar res...

FIRES

PER
JOAN AMADES

UNA de les notes típiques de la vella Barcelona eren les fires. Se'n celebraven per les diades més assenyalades i en moltes es venien només un article determinat. N'hi havia una, però, de general que es venia de tot i que durava tres dies: les fires de sant Tomàs, que se celebraven des de molt antic tres dies abans de Nadal per raó d'un reial privilegi concedit a la ciutat de Barcelona per un dels nostres monarques. El savi Consell de Cent feia fer una crida per la qual es privava durant aquells dies la circulació de cap mena de vehicle per dintre de la ciutat a fi de no dificultar el trànsit del gran nombre de forasters que acudia de per tot Catalunya. La majoria venien en carros, que deixaven fora dels portals, en els glacis de les muralles, on es veia una inacabable estesa de carros guardats per mainada i per gossos. La gentada que acudia a la nostra ciutat era de no dir.

Cada carrer venia un article determinat més o menys d'acord amb el gremi que hi estava establert. Al carrer de la Boqueria hi havien els mantegaires de Cerdanya, que venien robes de llana basta; faixes, màrregues, peucs, tricots, etcètera, dels que les velles cerdanes filaven i teixien durant la hivernada quan el fred no les deixava sortir de fora. Els sastres de Santa Maria venien robes fetes, de tall ordinari i matusser, que compraven pagesos i gent de mar.

La fira del gall de les vigílies de Nadal a l'Esplanada, segons una capçalera d'una felicitació nadalenca

Els botiguers del Call guarnien les façanes de les llurs cases amb riques tapisseries de seda, domassos de vellut i randes fines. Els botiguers dels carrers Baix i Alt de sant Pere, venien mocadors, percales i indians de vives coloraines, que embadalien i feien glatir la gent pagesa. Al Portal Nou i al carrer de Sant Antoni Abat, al Raval, els ferrers de talls exposaven ganivets i eines de conreu; els pellaires, botes per vi i per oli i botelles de pell; i els esclopaires, esclops pintats i enflocats. Als carrers dels Corders i de l'Hospital els corders venien espadenyes i cordes. A l'Esparteria, sàrries i altres estris d'espart. Els llautoners de la plaça de la Llana venien gresols i llumaneres daurades com l'or; i els calderers de la Bòria, la bateria de cuina de brunyit aram. Per a cridar la gent, de tant en tant copejaven algun estri ben sonor i les bones mestresses de casa anaven a emmirallar-se amb les brunyides calderes, i no haurien cregut venir a Barcelona de

no haver-ho fet. Els estampers del carrer dels Banys esposaven llampants estampes i els poncemers de Manresa establerts al carrer d'En Petritxol, omplien els aparadors amb temptadores lleminadures. A la Rambla es feia la fira dels galls petits i a l'Esplanada la dels galls d'indies i dels grans capons. Els senyors (aleshores es tenien per tals els qui tenien cotxe propi), anaven a comprar el gall de Nadal seguit de tota la família i de tan servei com els era possible, tots vestits amb les llurs millors robes i amb les més riques joies. Passejaven per la fira seguits del servei carregat amb els galls i donaven voltes i més voltes a fi que els veiés tot Barcelona, puix que acudia a la fira tota la gent humil per tal de veure i admirar els senyors i la llur opulència.

Per les portalades de les millors cases de la Rambla i dels carrers més cèntrics, es posaven parades de torronaires d'Agramunt i de Xixona. Al Pla

Les fires barcelonines, segons l'auca

La fira de matons de Sant Josep

La fira de ventalls de Sant Cristòfol

La fira de joguines del Carme

La fira d'avellanes de Sta. Magdalena

de la Boqueria venien culleres de fusta i altres estris semblants, i a la plaça de l'Àngel terrissa bona i pisa fina de València. I, per fi, al carrer de l'Espaseria, vora de Santa Maria, els sabaters exposaven al públic llur mercaderia.

★

Durant l'any es celebraven un gran nombre d'altres fires. Per sant Pere Màrtir es feia una fira d'herbes al carrer de les Beates, a l'escalf del convent d'aquest nom. Aquesta fira es va deixar de fer en desaparèixer aquest convent. Uns anys més tard es va fer al carrer dels Carders, vora de Sant Cugat del Rec i més ençà fou traslladada al dia de sant Ponç i s'ha celebrat fins ara al carrer de l'Hospital.

Per Sant Pau es feia una fira de tortells pels voltants del vell monestir de Sant Pau del Camp. Per Sant Joan es feia una fira de joguines a la desapareguda Riera de Sant Joan, fira que ja es començava la vigília i que el que més es venien eren uns menuts xiulets de vidre. Era de rigor que els pares hi portessin la mainada i els compressin un xiulet. La nit de Sant Joan tota la mainada barcelonina sonava xiulets de vidre i el trànsit pels carrers es feia molest amb tant de soroll.

Els vells diputats del General de Catalunya establiren el costum de fer present d'un pom de roses a les dames que concorrien a la festa de Sant Jordi; aquest costum donà lloc a l'establiment d'una fira de roses al pati del palau del General i pel volt d'aquest edifici.

Per Sant Jaume es feia una fira de melons a la plaça dita aleshores de Sant Jaume i avui de la República. Era obligat que tot bon barceloní en tal dia mengés meló per postres i que l'anés a comprar precisament a la fira. Per Santa Magdalena es feia una fira d'avel·lanes pels voltants del desaparegut convent de les Magdalenes i els carrers d'en Ripoll i de Montsió. Per l'Àngel de la Guarda es feia una fira de

magranes al Portal de l'Àngel, fira que en urbanitzar-se aquella part de la ciutat fou traspasada al carrer de la Canuda.

Per Sant Antoni de Pàdua es feia al llarg de la Rambla una fira de capellans; figuretes de fang un semblant a les de pessebre, que figuraven capellans, escolanets i diversos sants, i que servien per a jugar la quitxalla. Per Sant Cristòfol es feia al Regomir una fira d'objectes diversos, però del que més es venia eren ventalls. Era de rigor que hi acudissin les parelles de promesos i els matrimonis, sobretot els joves, i que el galant firés a la seva dama d'un ventall i ella corresponia comprant-li un xiulet. Estrenar un ventall abans del dia de Sant Cristòfol, sobretot entre promesos o matrimonis, era desconsiderat i mal vist. Dies després es feia la fira del Carme en el carrer d'aquest nom i pel dia d'aquesta Mare de Déu, era la fira més important i concorreguda de Barcelona. Era de rigor que hi acudís tota la ciutat i que es fiessin de ventall aquelles parelles que alguna circumstància els havia impedit fer-ho per Sant Cristòfol. Com que era la festa major del Raval, acudia a la fira tota la pagesia barcelonina, ben endiumenjada. La mare de Déu del Carme diuen que és la patrona dels valents, i per això es passejaven amunt i avall de la fira els que es tenien per valents, lluint les llurs ferrenyes fesomies i els llurs típics pentinats.

El dia de Sant Domènec els frares de Santa Caterina donaven aigua d'un pou, a la qual hom atribuïa gran virtut remeiera per a guarir les febres palúdiques o diguis les tercianes i quartanes, segons diu el poble. Per tal de cercar aquesta aigua miraclosa acudia gent de tots els pobles veïns de Barcelona i era costum estrenar un càntir a fi que l'aigua no agafés cap mena de deix. I amb aquest motiu es feia pel carrer d'en Coromines i la placeta de Santa Caterina una típica fira de càntirs.

L'any 1904 l'Ajuntament va privar la

celebració de fires en general, per bé que en va permetre algunes. Per raonar la privació va adduir-se que les fires no s'adeien amb el caràcter cosmopolita de la nostra ciutat. Creiem exagerada l'apreciació, puix que encara avui el gran París celebra la seva típica fira del pa de pessic. De les fires antigues en resta encara, però, algun deix. Per Sant Pau es posaven parades de tortells pel voltant del vell monestir de Sant Pau del Camp. Encara subsisteixen les parades de torrons a les entrades d'algunes cases de carrers cèntrics, que ens recorden la fira de torrons que a primeries del present segle encara es feia a la Rambla. La fira dels galls per Nadal i la de joguines pels voltants dels Reis, són encara una resta de les grans fires de Sant Tomàs. La fira d'herbes encara es celebra, com també s'han fet fins ara les fires de rams i palmes a la Rambla de Catalunya i la de bens per Pasqua a l'antic Passeig de Sant Joan, com un record de quan es celebrava a l'Esplanada de la ciutadella. Les parades de coques que la nit de Sant Joan es posen per la Rambla i pel carrer de Pelayo, recorden també la vella fira de coques d'aquells temps.

★

Per Catalunya es celebren també algunes fires típiques: A Sant Pol de Mar es feia una fira només de torrons; a Vilanova de Meià, se'n feia una de perdis vives, que eren menades a la fira en ramat, un semblant com a Barcelona menen els galls a la fira de Nadal; eren perdisus manyagues molt estimades pels caçadors, com a reclam. Acudien a aquesta fira gent de molts indrets de la península i àdhuc d'enllà del Pirineu. A Santa Coloma de Queralt feien una fira de congre, en la qual es venien grans quantitats d'aquest peix sec a tall de bacallà; hi feia cap gran gentada de la Segarra i de l'Urgell a proveir de congre per tota la temporada.

A Cervià s'havia fet la típica fira de la mel.

vuitcentista dels costums de Barcelona

La fira de melons de Sant Jaume

La fira de càntirs de Sant Domènec

La fira de pessebres de la Puríssima

La fira de casetes de Santa Llúcia

La vida extraordinària de Lord Kinnoul

Ha mort, a Londres, a l'edat de 35 anys, el noble lord Kinnoul of Hay, aquell de tots els membres de la Cambra Alta que tingué, en la post guerra, la vida més extraordinària i les activitats més imprevistes:

A 14 anys, heretava el més vell títol de Par. A 20, a punt de casar-se amb una jove vidua sud-africana —ja havien dit les amonestacions—, en fou vivament privat per la seva mare, que el féu embarcar urgentment cap a l'estranger.

L'any següent es casava amb la néta d'un rei americà del tabac que li aportava en dot alguns milions de dòlars.

Tres anys més tard es divorciava i, el 1928, es casava amb la filla de la reina dels cabarets, miss Mary Meyrick.

Conegut primer per la seva vida mundana, lord Kinnoul renuncià aviat a Mayfair i esdevingué a la Cambra dels Lords un fogós militant socialista, gran denunciador dels capitalistes, del dictadors i dels seus propis Pars.

El veieren barrejar-se a la vida dels minaires i prendre part als mitings de Hyde Park i a les marxades de la fam.

Amb tot, trobava encara el mitjà d'il·lustrar-se en qualitat de campió de boxa, d'aviador, de venedor d'autos, de comprador al mercat de Covent Garden...

Al començament de la nostra guerra noliejà un vaixell per a portar-nos queviures.

Es el vescompte Duplin, el seu fill gran, de tres anys d'edat, que hereta el seu títol.

La Legió d'Honor a França Els tigres desapareixen

La Legió d'Honor fou creada per Bonaparte, primer cònsol, per a recompensar serveis militars i civils.

El president de la República és gran mestre de la Legió d'Honor, la qual és administrada per una gran canceller, nomenat pel cap de l'Estat i un Consell de l'Ordre de deu membres. El cos dels legionaris està compost de: cavallers, oficials, comandadors, grans oficials i grans creus. La decoració de la Legió d'Honor, és una estrella de cinc raigs dobles, amb una corona de roure i llover sobreposada. L'estrella, esmaltada de blanc, és de plata pels cavallers i d'or pels oficials, comandadors, grans oficials i grans creus. El diàmetre és més gran pels comandadors. Els cavallers porten la decoració lligada amb una cinta roja, sobre el costat esquerre del pit; els oficials, amb la mateixa cinta, però adornada d'una roseta. Els comandadors porten la decoració a la corbata. Els grans oficials llueixen sobre el costat dret, una plaqueta o estrella doble, amb diamants; a més porten la creu d'oficial. Les grans creus porten una gran faixa de moiré roig, en echarpe passant per sobre l'espatlla dreta, en la qual va lligada una creu semblant a la dels comandadors, però de major diàmetre. A més porten sobre el costat esquerre, una plaqueta semblant a la dels grans oficials. Els militars en uniforme de diari, i els civils en vestit de carrer, usen senzillament la cinta o la roseta; cinta roja pel cavaller, roseta roja per l'oficial, la mateixa roseta sobre cinta platejada pel comandador, sobre una cinta de plata i or pel gran oficial, i sobre cinta d'or pel gran creu.

El tigre de Bengala serà aviat una de les grans rareses dels jardins zoològics. En un districte de Bengala, abans molt poblat de tigres, han organitzat últimament una gran cacera, durant la qual només han abatut cinc tigres. Fa alguns anys, havien matat en una ocasió com aquesta centenars de bèsties. S'opina que és gràcies al perfeccionament de les armes de foc que els tigres han estat delmats fins aquest punt.

—No; aquest model no m'agrada; s'assembla massa a un capell...

N'hi havien poques, però ara...

Hi hagué una època —escriu «The Studio», de Londres—, que París no posseïa més que nou estàtues. D'això no fa pas més de seixanta anys. Efectivament: les úniques estàtues que hi havien a París, eren les de Napoleó, sobre la columna Vendôme; d'Enric IV, sobre el Pont Nou; de Lluís XIII, a la Plaça de Vosgos; de Lluís XIV, a la Plaça de les Victòries; de Felip August i de Sant Lluís, a la Plaça de la Nació; de Molière, al carrer de Richelieu; de Ney, a l'Avinguda de l'Observatori, i de Moncey, Plaça Clichy...

Avui, París és, sens dubte, la ciutat que posseeix més monuments.

Nova York, boig d'entusiasme per "Goldwyn Follies"!!

L'estrena de la nova cinemàdia musical de Goldwyn arrenca eixordadores salves d'aplaudiments al públic i als crítics. • Sorprenen la grandiositat del ballet i la fotografia tecnicolor

Nova York (pel nostre corresponent especial).—"Descomunal" és la paraula que descriu millor la gana que gairebé insaciable de Broadway pel menú pel·liculesc. Però quan Samuel Goldwyn porta a aquest gran centre cinematogràfic mundial una de les seves produccions, sempre excepcionals en tots conceptes, solament llavors arriba veritablement a aplacar-se l'ànsia devoradora de tots els seus milers d'adeptes.

Goldwyn ha presentat el seu últim gran banquet cinematogràfic al llenç

del Teatre Rivoli, en el cor de Broadway. La multitud de fanàtics del cinema assaltà el teatre des de les primeres hores del matí i totes les sessions que es succeïren foren aplaudides amb desfici. No ha d'estranyar-nos. Es tractava, no gens menys, que de l'estrena mundial de "Goldwyn Follies", una producció en tecnicolor. Una prodigiosa producció en tecnicolor, hauriem de dir. No s'ha vist en cap llenç del món una fantasia musical tan majestuosa i tan bella.

Totes les escenes revelen el toc màgic d'un modern creador de *les mil i una nits*. El seu desenvolupament en el llenç captiva de tal manera l'espectador, que perd virtualment la noció del temps i del que el rodeja per a transportar-lo a un paradís imaginari en el qual la consigna és la contemplació del més sublim i més enlluernador

de l'art—pictòric, musical i histriònic.

Samuel Goldwyn, igual que el màgic dels contes de fades, no ha oblidat un sol punt en el seu afany de prodigar allò més bell i més gran que hi ha al seu abast. "Goldwyn Follies"—i perdoneu-nos la banalitat de la frase—té de tot: dolçor, humorisme, melodia, poesia; grandesa, bellesa, picardia; és graciosa, romàntica i enlluernadora.

Es tot això i més encara. Si algú creu una mica exagerat el nostre entusiasme, ens limitarem a dir que els cronistes cinematogràfics dels diaris novayorquins l'hi han prodigat encara un major nombre d'elogiosos adjectius. En realitat, per molt que es cantessin les seves lloances, no s'arribaria a fer justícia a la plèiade d'atraccions que adornen la pel·lícula.

La virtut principal de "Goldwyn Follies" és que no posseeix cap virtut principal; cadascuna de les parts components, que són tan abundants com les facetes d'una diamant, supera a les altres. Hi ha tantes coses per veure i admirar, que l'espectador, extasiat, després de contemplar i comparar la música amb la bellesa pictòrica, les danses amb els folls arrauxaments dels Germans Ritz o l'exòtica presència de Vera Zorina amb l'encisadora personalitat d'Andreua Leeds, sols pot expressar la seva satisfacció proclamant que és "en TOT una meravella". És una revelació del que és capaç Hollywood quan es proposa despendre el bon gust.

Més d'una dotzena de noms famosos apareixen en el "repartiment" oficial de "Goldwyn Follies". La seva enumeració dona una exacta idea del que es pot esperar del conjunt total: Adolphe Menjou, Andreua Leeds, els germans Ritz, Vera Zorina, Kenny Baker, Helen Jepson, Phil Baker, Ella Logan, Bobby Clark, Charles Kullmann, Mydia Westman, Jerome Cowan, l'American Ballet dirigit per George Balanchine, Edgar Bergen i el seu "Charlie Mc Carthy" i el gloriós ramell de bel·leses conegut per Les Goldwyn Girls.

L'organització i l'elaboració d'aquesta obra mestra de la cinematografia (ens diuen que ha costat 2.000.000 de dòlars), sota la direcció personal de Samuel Goldwyn requeri els serveis

Louis Lumière es retira

Louis Lumière se'n va a viure al Migdia de França, on ha decidit retirar-se, lluny de les «cameras» i dels «sunlights»... I fa pocs dies, a París, l'inventor del cinema ha estat homenatjat. Un banquet ha estat organitzat, a honor seu, al lloc mateix on rebé els primers aplaudiments fa quaranta-tres anys.

Abans del dinar, els invitats baixaren amb Louis Lumière als soterranis de l'hotel per a assistir a una reconstitució històrica.

Fou allà, en efecte, en aquell mateix soterrani, on tingué lloc, el 28 de desembre del 1895, la primera sessió pública d'espectacle cinematogràfic. Al programa hi figuraven els dos primers films de la creació: allò que anomenem avui un *sketch*, «El regador regat», i l'avantpassat dels documentals, «La sortida de les fàbriques Lumière a Lió».

¡Quin camí recorregut en quaranta-tres anys, si es compara aquestes imatges animades de moviments bruscos a les realitzacions d'avui!

Del 1895 ençà, quants de progressos! I quants raves!

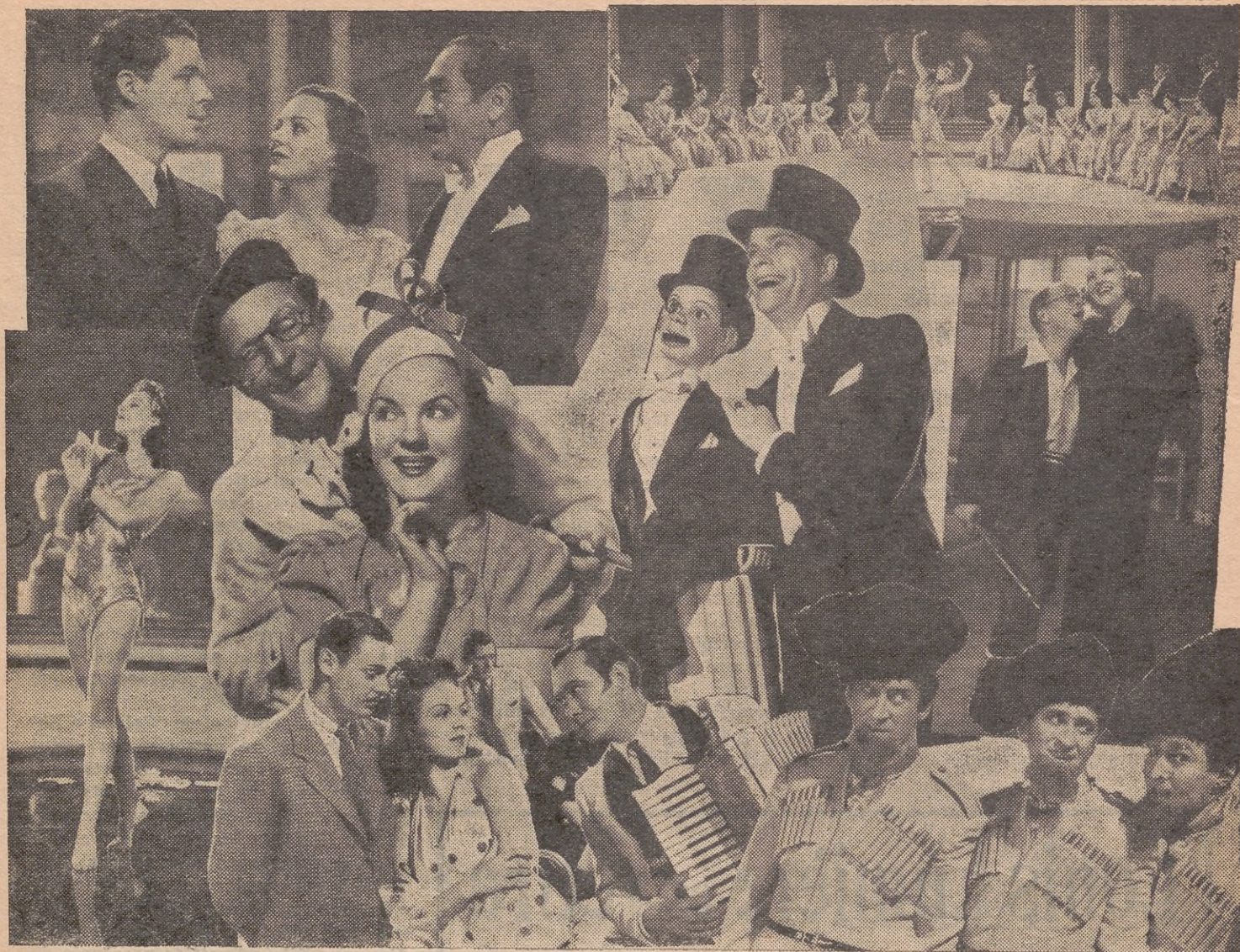
En el seu retir meridional, Louis Lumière no mancarà de meditar les feixugues responsabilitats que ha contret.

¿Sense ell, Bing Crosby ens hauria mai embafat amb les seves cançonetes cursis?

¿I no ens hauriem vist privats de la lectura dels amors, falsos o autèntics, de Greta Garbo?

Però, sobretot, en un temps en què la realitat no és sempre divertida, que n'estem d'agraïts a l'inventor del cinema per permetre'ns d'evadir-nos, durant una nit, al país dels somnis... I per haver permès l'eclosió d'algunes pures obres mestres...

Per tot això, serà perdonat molt al pare del cinema.

Vàries escenes de la producció en tecnicolor de Samuel Goldwyn «Goldwyn Follies». A DALT: Kenny Baker, Andrea Leeds i Adolphe Menjou; El Ball Americà; AL CENTRE: Zorina, Bobby Clark i Ella Logan; Edgar Bergen i Charlie Mc. Carthy; Bobby Clark i Helen Jepson; A BAIX: Jerome Cowan, Zorina i Phil Baker; els germans Ritz.

d'un gran nombre de cèlebres artistes i tècnics, tots ells destacadíssims en les seves respectives especialitats. George Gershwin, el més conegut dels compositors moderns nord-americans, en música clàssica i popular, creà les peces musicals de l'obra. Ben Hecht, l'argumentista de Hollywood, que rep més retribució per les seves obres, escriu la rauda i graciosa història. George Marshall tingué al seu càrrec la direcció; Omar Kiam creà les enlluernadores modes; Gregg Toland estigué al front de les càmares; Natalie Kalmus dirigí els efectes en tecnicolor; Max Factor creà els prodigis del maquillatge.

★

La història, una boja i romàntica comèdia de la vida de Hollywood, narra les tribulacions d'un productor, in-

terpretat per Adolphe Menjou, que descobreix que no sap en absolut el que el públic desitja. Per a subsanar aquest interrogant aturmentador contracta una noia que acaba d'arribar del camp, la bonica Andreua Leeds, perquè el tingui al corrent dels gustos populars, i en prova de la gran fe que li mereix la seva col·laboradora, li dona el nom de *Senyoreta Humanitat*. Naturalment, no triga a enamorar-se de la noia, la qual al mateix temps rendeix el seu cor a un jove i portentós tenor que es guanya la vida com a amo d'un petit restaurant. El jove en qüestió, interpretat meravellosament pel gran cantant Kenny Baker, aconsegueix per fi prendre part en una pel·lícula i de cop i volta és la sensació més gran de Cinelàndia. Menjou no cedeix en les seves aspiracions amoroses durant algun temps, però per fi reconeix la inutili-

tat dels seus esforços i deixa que triomfi l'amor dels dos joves, com sempre és d'esperar en semblants casos.

Entrelaçats en la història hi ha una innumerable i inoblidable successió de gemmes cinemàtiques, entre elles dos encisos coreogràfics, que donen a la cinta una nota de bellesa i art que mai no s'havia cregut possible de realitzar per la càmera.

La fotografia, en tecnicolor, presenta tots els seus últims avenços, que són molts, i realça magníficament les enlluernadores gales creades per Omar Kiam i els majestuosos decorats de Richard Day, el màgic de l'escenografia moderna.

Entre les innumerable peces musicals, recordem amb particular delectança "Love Walked In", "I Was All Right", "I Love to Rhyme", "Love Is Here to Stay" i "Spring Again".

KAY FRANCIS

**baronessa Barnekow,
abandona el cinema...**

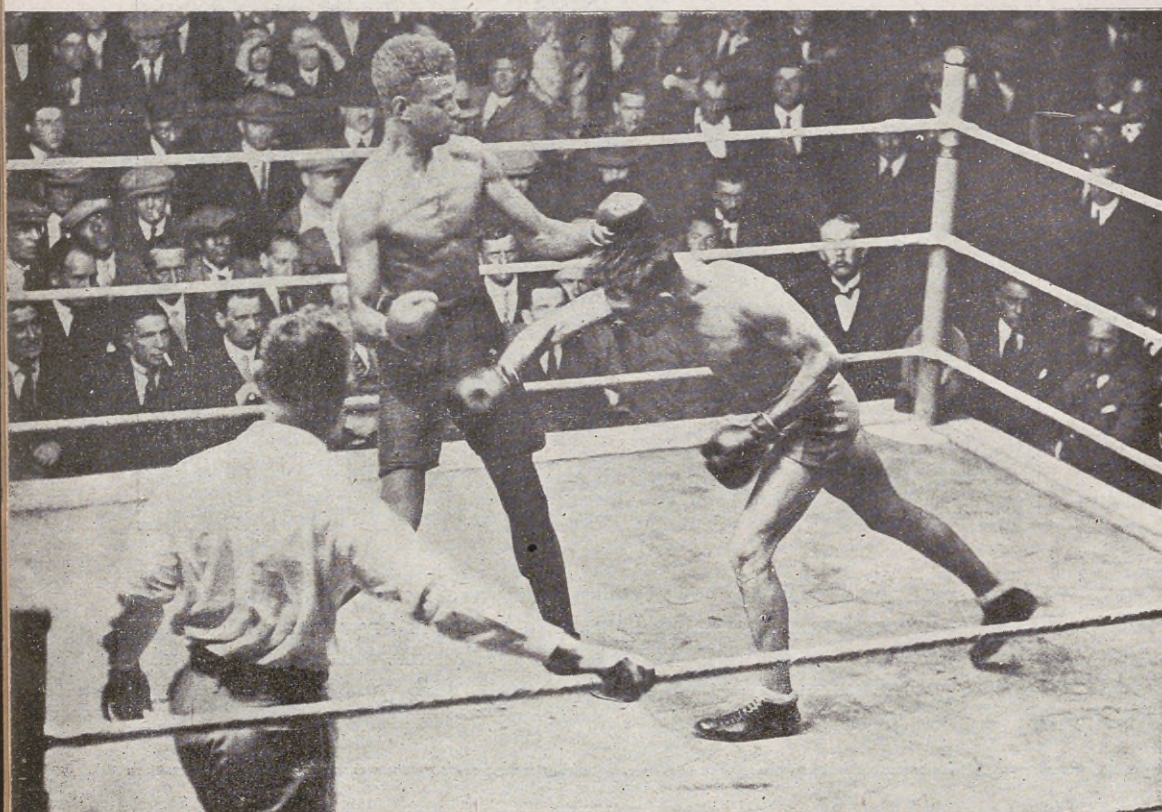
No es parla d'altra cosa a Hollywood que de notícies sensacionals relatives a Kay Francis. ● La reina de l'elegància del cinema americà abandona el setè art! ● Es diu que la cèlebre artista ha declarat que en acabar el contracte que la lliga a la Warner Bros, deixarà definitivament el cinema per a no ésser més que la baronessa Barnekow. En efecte, fa pocs dies que l'elegant i malenconica actriu es casava, sense publicitat, amb un baró alemany, un Barnekow. ● Kay Francis no ha vist amb bons ulls que Claudette Colbert prengués un paper, en «Tovaritx», que ella cobejava. Es queixa també dels rols que li han confiat en els seus recents films. ● Darrerament, sortí del «studio» de la Warner fent petar les portes perquè un director li proposava, per a un pròxim film, de jugar un rol d'una mare de quaranta anys d'edat. ● Fins i tot, amenaçà de rompre el seu contracte immediatament. ● Els productors la feren canviar afortunadament d'opinió, però sembla impossible ara que la bella actriu resti al cinema. ● Aquesta negativa d'encarnar el rol d'una dona de quaranta anys és diversament comentada en els medis cinematogràfics. Tothom recorda, en efecte, la meravellosa composició que féu Laura La Plante, fa alguns anys, en «La dona de quaranta anys». I la bella i intel·ligent actriu era més jove que no ho és avui Kay Francis. ● Tothom sap també que Mae West, que és més jove en realitat que la baronessa Barnekow, s'envelleix amb gust i això no és pas un dels més petits factors del seu èxit.

...perquè volien fer-li interpretar dones de quaranta anys!

L'ESPORT A TRAVÉS DELS SEGLES

MOLTS de vosaltres creureu que les coses de l'esport són relativament joves. De cap manera! L'esport és tan antic com la humanitat mateixa. Seria llarg fer història, però no ens resistim a publicar unes fotos que ens han vingut a les mans, la primera de les quals publiquem avui.

Fixeu-vos: la de dalt és una estampa que es remunta als temps de la Roma imperial. Llavors, els gladiadors es «mataven» de diverses maneres, i una d'elles era a cops de puny, però sota unes regles determinades, regles que curava de fer observar un àrbitre.

Mireu les dues fotos i veureu com de la lluita dels gladiadors

de Roma a la boxa d'avui hi ha punts de contacte certs. ¿Millor la lluita d'abans? Millor la d'ara? És qüestió de gustos i d'edats. No deuria anar massa bé abans quan ha evolucionat la lluita d'abans a la boxa d'ara... De totes maneres, és curiós de constatar la similitud... i l'evolució.

MITJA FESTA

I

ERA un dissabte a la tarda, i magnífic. En la llum del sol brillant de primavera, Londres era bell, com una ciutat imaginària. La llum era daurada, les ombres blaves i morades. Incorregiblement confiats, els arbres fuliginosos del Parc broten en fulles; i el verd novell era increïblement fresc i lleuger i aeri, com si les fulles menudes haguessin estat retallades de la franja central de maragda d'un arc-de-Sant Martí. El miracle era palès per a tothom que passés pel Parc, aquella tarda. Allò que era mort, ara vivia; les soques brotaven en un verd puríssim. Sí, era ben palès. I, altrament, aquells que perceïen aquest canvi taumatúrgic de mort a vida es sentien també canviats. Hi havia alguna cosa d'encomanadis en el miracle vernal. Més amoroses, les parelles que alienten el pas sota els arbres eren més felices —o bé molt més agudament dissortades—. Hi havien homes grassos que es treien llur capell i, mentre el sol besava llur testa calba, feien bons propòsits —sobre el whisky, sobre la bonica mecanògrafa del despatx, sobre llevar-se de matí—. Emprises per minyons intoxicats de primavera, les noies joves consentien, a despit de tota llur resistència i de llur alarma fingida, a anar a passejar. Senyors de mitja edat, que caminaven cap a casa, a través del Parc, sentien de sobte com llur cor empedreït, ocupat pels negocis, brotonava, com aquells arbres amb gentilesa i generositat. Pensaven en llurs mullers, i pensaven en elles amb un accés sobtat d'afecte, a despit dels vint anys de casament. —M'haig d'aturar pel camí —es deien—, i comprar a la mestressa un petit obsequi—. En què consistiria? En una capsa de fruites confitades?

Ell vagava pel mig del miracle de Hyde Park

UN CONTE

d'ALDOUS HUXLEY

Traduït per RAFAEL TASIS I MARCA

Li agradaven, les fruites confitades. O bé en un test d'azalees? O bé... I aleshores es recordaven que era dissabte a la tarda. Totes les botigues estarien tancades. I probablement, pensaven tot sospirant, el cor de la mestressa també estaria tancat; perquè la mestressa no s'havia passejat sota els arbres brotonats. Així és la vida, reflexionaven, tot guaitant tristament les barques en

el mirallejant Serpentine, els infants que jugaven, els festejadors que seien, amb les mans agafades, damunt l'herba verda. Així és la vida; quan el cor està obert, les botigues generalment estan tancades. Però decidien, tanmateix, de provar, en l'esdevenidor, de controlar llur caràcter.

Damunt Peter Brett, com damunt de qualsevol altre que entrava sota llur

radi d'influència, aquest sol brillant de primavera i els arbres tot just brotats influïen profundament. El feien sentir-se, tot de sobte, més sol, més desolat que mai. Per contrast amb la brillantor del seu voltant, la seva ànima semblava més fosca. Els arbres havien esclatat en fulles; però ell romania mort. Els promesos es passejaven en parelles; ell es passejava tot sol. A despit de la primavera, a despit del sol, a despit del fet que avui era dissabte i que demà seria diumenge —o més aviat a causa de totes aquestes coses que haurien hagut de fer-lo feliç i que feien feliç a l'altra gent—, ell vagava pel mig del miracle de Hyde Park i es sentia pregonament miserable.

Com de costum, cercà un conhort en la seva imaginació. Per exemple, un ésser jove i adorable podria relliscar en una pedra solta al davant seu mateix, i torçar-se un peu. Esdevingut més alt i més bell que en la realitat, Peter es llançaria per a retre un primer ajut. La duria en un taxi (per pagar el qual tenia prou diner) fins a casa d'ella —a Grosvenor Square—. Resultaria que ella era la filla d'un Par. Tots dos s'estimaven...

O bé salvava un infant que havia caigut en l'Estany Rodó i s'havia guanyat així la gratitud eterna, i encara més que la gratitud, de la seva rica, jove i vídua mare. Sí, vídua... Peter sempre definia precisament la seva viduitat. Les seves intencions eren estrictament honorables. Encara era molt jove i havia estat molt ben criat.

O bé l'accident preliminar no existia. Només veia una noia jove, asseguda tota sola en un banc, amb un aire trist i desamparat. Decidit, per bé que amb cortesia, ell s'hi apropava, es llevava el barret, somreia. —He comprès que esteu solitària —li deia; i parlava amb desimboltura i elegància, sense rastre del seu accent del Lancashire, sense ni una ombra d'aquell horrible quequeig que, en la vida real, convertia la conversa en un tal turment per a ell. —He vist que esteu solitària. Jo també. Puc seure al vostre costat?— Ella somreia, i ell seia. I aleshores ell li deia que era un orfe i que l'única cosa que tenia era una germana casada que vivia a Rochdale. I ella deia: —Jo també sóc orfe—. I s'establia un gran lligam entre ells. I es deien l'un a l'altre com eren de dissortats. I ella començava a plorar. I aleshores ell deia: —No ploreu. Em teniu a mi—. I amb això ella s'alegrava una mica.

I després se n'anaven al cinema ple-gats. I finalment, suposava, es casaven. Però aquesta part de la història era una mica confusa.

Però, naturalment, en la realitat no esdevenia mai cap accident i ell no tenia mai el coratge de dir a ningú com es sentia solitari; i el seu quequeig era una mica ridícul; i era baix, duia ulleres i gairebé sempre tenia barbs a la cara; i el seu vestit gris fosc es tornava molt esmolat i curtejava de les mànigues, i les seves sabates, encara que fossin enllustrades amb cura, semblaven tan barates com de debò eren.

Foren les sabates les que occiren les seves fantasies aquella tarda. Caminant amb els ulls baixos, pensivament, estava provant de decidir què diria a l'adorable jove filla del Par quan estiguessin en el taxi, camí de Grosvenor Square, quan de sobte s'adonà de les seves sabates, que sorgien alternativament, introduint llur negror entre les fantasmes transparents de la seva vida interior. Què n'eren, de lletges! I com eren de tristament diferents d'aquelles sabates elegants i sumptuosament resplendents que tanquen els peus dels rics! Quan eren noves, ja eren prou lletges; l'edat les havia fet tornar positivament repulsives. Cap forma de fusta no havia corregit els efectes del caminar, i les juntures, al costat mateix de la puntera, estaven tallades d'una manera profunda i fastigosa. A través del llustre podia veure un laberint d'inombrables clivelles en el cuir ape-daçat i raspós. En la part exterior de la sabata esquerra, la puntera s'havia descosint i havia calgut tornar-la a cosir d'una manera matussera; la cicatriu encara era massa visible. Gastats per un excés de cordar i descordar, els ullets havien perdut llur vernís negre i s'havien revelat impudicament en llur llautonada nuesa.

Oh, aquelles sabates seves eren horribles; eren repugnants! Però encara havien de durar-li molt de temps. Peter tornà a començar els càlculs que tant i tan sovint ja havia fet. Si cada dia despenia tres penics i mig de menys per dinar; si, durant el bon temps, anava a peu al despatx cada matí, enlloc d'agafar l'autòmnibus... Però, per molt acurats i per molt freqüents que fossin els seus càlculs, vint-i-set xilings i mig cada setmana no passaven mai de vint-i-set i mig. Les sabates eren cares; i quan hagués estalviat prou per a comprar-se'n un nou parell, hi havia encara la qüestió del vestit. I, per empitjorar les coses, era primavera; brotaven les fulles, el sol

brillava, i ell caminava tot sol entre les parelles amoroses. La realitat era massa forta per ell, aquell dia; no se'n podia escapar. Les sabates el perseguïen arreu on volgués evadir-se, i el tornaven a menar a la contemplació de la seva misèria.

II

Les dues dones joves es desviaren del passeig concorregut del costat del Serpentine i trencaren per un caminet en direcció a l'estàtua de Watt. Peter les seguí. Un perfum exquisit romania en l'aire darrera llur. Ell el respirà cobejosament i el cor li començà a bategar amb una violència desacostumada. Li semblaven uns éssers meravellosos i amb prou feines humans. Eren tot allò que és adorable i inassolible. Les havia trobat que es passejaven, al costat del Serpentine, havia estat enlluernat per aquella visió d'una beutat luxosa i arrogant, es girà immediatament i les seguí. Per què? Amb prou feines ho sabia. Simplement per tal de poder estar vora d'elles; o bé potser amb l'esperança fantàstica i irreprimible que alguna cosa esdevindria, algun miracle, que el projectaria dintre llurs vides.

Ensumava amb cobejança llur perfum delicat; amb una mena de desesperació, com si la seva vida en depengués, se les mirava, les estudiava. Totes dues eren altes. La una duia un abric de llana grisa, voltat de pell d'un gris fosc. L'abric de l'altra era tot de pell; hom havia mort una o dues dotzenes de guineus daurades i peludes per tal que ella pogués estar calentona entre les ombres fresques d'aquella tarda de primavera. La una duia mitges grises i l'altra de color de carn. La una anava calçada amb pell grisa, i l'altra amb pell de serp. Els capells eren menuts i ajustats. Un bulldog francès menut les acompanyava, ara corrent a llurs talons, ara al davant. El collar del gos estava posat a dintre d'un sarrell de pèl de llop, que sortia com una aurèola al voltant del seu cap negre.

Peter caminava al darrera d'elles, i tan a prop, que quan sortiren de la multitud, podia sentir fragments de llur conversa. La una tenia una veu greu; l'altra parlava amb un to més aviat parrupejant.

—Un home tan diví —deia la veu greu—, un home tan realment diví!

—Ja m'ho digué Elisabeth—digué la veu parrupejant.

—I una reunió tan perfecta, també —continuà la greu—. Ens feu riure tot el vespre. Tothom es posà més aviat

alegre, també. Quan va ésser l'hora d'anar-se'n, vaig dir que me n'aniria a peu i que confiava tenir la sort de trobar un taxi pel camí. Tot seguit ell m'invità a anar a cercar un taxi en el seu cor. Digué: —N'hi porto tants, i tots ells sense comprometre!

Van riure totes dues. El parloteig d'una colla d'infants que venien corrent a llur darrera i que en aquell moment passaven pel costat, impedí Peter de sentir el que fou dit després. En el seu interior maleï els infants. Aquells dimoniets estúpids, que li feien perdre la seva revelació. I quina revelació! D'una vida tan estranya, desconeguda i gaudiosa! Els somnis de Peter havien estat sempre idíl·lics i pastorals. Adhuc amb la filla del Par, tenia la intenció de viure al camp, d'una manera tranquil·la i domèstica. Aquell món on hi ha reunions tan perfectes en les quals tothom esdevé més aviat alegre i on uns homes divins inviten joves deesses a cercar taxis dins de llur cor, era absolutament desconegut per a ell. Ara n'havia tingut un entrelluc; el fascinava amb la seva raresa exòtica i tropical. Tota la seva ambició era, en aquest moment, d'entrar en aquest món sumptuós, i fos com fos i al preu que fos, introduir-se en la vida d'aquestes joves deesses. Suposem, ara, que totes dues ensopeguessin simultàniament en aquella rel que sortia i que es torcessin el turmell. Suposem... Però totes dues ultrapassaven amb tota seguretat l'obstacle. I després, de sobte, veié una esperança en el bulldog.

El gos havia sortit del camí per a ensumar la base d'un olm que creixia, uns quants metres més cap a la dreta. L'havia ensumada, havia rondinat, hi havia deixat un record desafador de la seva visita i en aquell moment estava tirant contra l'arbre terra i brins d'herba amb les potes del darrera, quan un gos irlandès gros hi arribà al trot i començà al seu torn a ensumar, primer l'arbre i després el bulldog. El bulldog es deturà de gratar la terra i ensumà l'irlandès. Amb precaució, les dues bestioles començaren a donar-se voltes, tot ensumant i rondinant. Peter els esguardà un moment amb una curiositat vaga i llangorosa. El seu pensament era en una altra banda; amb prou feines veia els dos gossos. Després, en un llampec il·luminador, se li ocorregué que podien començar a barallar-se. Si ho feien, ell estava salvat. Es llançaria i, heroicament, els separaria. Potser el mossegarien i tot. Però això tant-se-vaia. En realitat, encara

seria millor. Una mossegada seria un altre dret a la gratitud de les deesses. Esperà ardentment que els gossos es barallessin. La cosa terrible seria que les deesses o bé els amos del gos ros s'adonessin de la cosa i intervinguessin abans que comencés la baralla. —Déu meu! —pregà amb fervor—, no deixeu que cridin els gossos ni que els separin ara. Sinó deixeu-los barallar. Per amor de Jesucrist. Amén—. Peter havia estat criad pietosament.

Els infants havien passat. Les veus de les deesses esdevingueren audibles de nou.

—...Un home tan terriblement pe-

sat —deia la veu parrupejadora—. Mai no puc fer un pas sense trobar-me'l. I no res pot penetrar la seva cuirassa. Li he dit que odio els jueus, que el trobo lleig i estúpid i mal educat i impertinent i feixuc. Però sembla que no li faci gens ni mica d'impressió.

—N'hauries de treure algun profit, quant menys—digué la greu.

—Ja ho faig—afirmà la parrupejant.

—Així ja val una mica la pena.

—Una mica —admeté la parrupejant—. Però no gaire.

—Hi hagué un silenci. —Oh, Déu —pregava Peter—, no les deixeu veure-ho!

—Ves-t'en, mala bèstia!—cridà.

—Si almenys —començà meditativament la parrupejant—, si almenys els homes poguessin comprendre que...

Un so esgarriós de grinyols i de lladrucs la interrompé amb violència. Les dues noies es tombaren en la direcció d'on venia el soroll.

—Pongo! —cridaren en chor, amb to angoixós i imperatiu. I una altra vegada amb més energia: —Pongo!

Però llurs crits eren inútils. Pongo i el gos groc es barallaven amb massa fúria per a parar atenció.

—Pongo! Pongo!

—Benny! —cridaren amb la mateixa inutilitat la nena i la seva grassa mainadera, a les quals pertanyia el gos ros—. Benny, vina ací!

Havia arribat el moment, el moment apassionadament anticipat i gràvid de tantes coses. Exultant, Peter es llançà damunt els gossos: —Ves-te'n, mala bèstia— cridà, donant puntades de peu a l'irlandès. Perquè el gos ros era l'enemic, i el bulldog francès —llur bulldog francès— l'amic que havia vingut —com un d'aquells déus de l'Olimp a l'Iliada— a ajudar. —Ves-te'n! En la seva excitació s'oblidà del seu quequeig. Sempre la lletra V li era revessa; però en aquesta ocasió reeixí a cridar: —Ves-te'n!— sense ni ombra de vacil·lació. S'aferrà als gossos per les cues retallades, pels bescolls, i provà de descompartir-los. De tant en tant donava una puntada de peu al gos ros. Però fou el bulldog qui el mossegà. Encara més estúpid que Ajax, el bulldog no havia sabut comprendre que aquell immortal lluitava al seu costat. Però Peter no sentí gens de ressentiment i, en el calor del moment, amb prou feines gens de dolor. La sang començà a rajar d'un rengle de forats profunds en la seva mà esquerra.

—Oh! —cridà la parrupejant, com si li haguessin mossegat la seva mà.

—Aneu amb compte —li encarregava amb angoixa la greu—. Aneu amb compte.

El so de llurs veus li donà més coratge per a esforços més arriscats. Estirà i donà cops de peu encara amb més força; i al capdavant, durant una fracció de segon, arribà a separar les dues bèsties excitades. Durant una fracció de segon cap dels dos gossos no tingué cap boci de l'anatomia de l'altre en la seva boca. Peter s'agafà a l'oportunitat, i engrapant el bulldog francès per la pell baldera del darrera del bescoll, l'alçà mentre encara mossegava, grinyolava i lluitava amb fúria i el tingué en l'aire. El gos ros es

posà al seu davant, lladrant i fent bots desesperats en un frenètic esforç per a mossegar les potes negres del seu enemic suspès. Però Peter, amb el gest del Perseu que alça enlaire la testa escapçada de la Gorgona, elevà el desesperat Pongo fora de perill al nivell més alt que li permetia el seu braç. Amb el peu mantingué a distància el gos groc; i la mainadera i la nena, que mentrestant havien recuperat una mica llur presència d'esperit, s'aproparen al furiós animal pel darrera i reeixiren, al capdavant, a fermar una corretja en el collar que duia. Amb les quatre potes estirades rigidament i aferrades a l'herba, el gos ros fou arrossegat per la força, lladrant encara, però d'una manera més feble —perquè estava mig escanyat pels seus esforços per a fer-se escapol—. Penjat a dos metres del sòl per la pell negra del seu bescoll, Pongo s'agitava endebades.

Peter es tombà i s'apropà a les deesses. La greu tenia els ulls allargats i la boca trista; era una cara prima, d'aspecte tràgic. La parrupejadora era més rodona, més rosada i més blanca, i tenia els ulls més blaus. Peter guaitava l'una i l'altra i no podia decidir quina era més bonica.

Deixà a terra el convuls Pongo.

—Ací teniu el gos —volia dir.

Però la boniquesa d'aquelles criatures radiants li retornà de sobte la plena consciència de la seva persona, i amb ella el seu quequeig. —Ací teniu el... —començà; però no pogué fer sortir el gos. La G, per a Peter, sempre era una lletra difícil.

Per a totes les paraules corrents que començaven amb una lletra difícil Peter tenia un nombre de sinònims més fàcils a punt. Així, havia dit sempre "mixetes" als gats, no pas per la més lleu afectada infantilitat, sinó perquè la m era més pronunciable que la impossible g. La verdura havia de transformar-se en la forma més vaga de "plantes comestibles". La gana, per ell, sempre esdevenia "apetit". En la descoberta de sinònims havia arribat a ésser tan enginyós com aquells poetes anglo-saxons que en usar en lloc de la rima l'aliteració, es veuen obligats, en llurs esforços per fer començar el cel amb la mateixa lletra que els seus núvols o que els seus vents, a dir-ne el "niu de les tempestes", o bé la "volta dels astres". Però Peter, que no es podia permetre la plena llicència poètica dels seus avantpassats saxons, es veia reduït algunes vegades a detallar, lletra per lletra, les paraules més difi-

cils per les quals s'esqueia no haver-hi cap equivalent pràctic i prosaic. Així, mai no estava ben segur si d'un vas en diria una copa o un v, a, s. I ja que l'únic sinònim de gel era glaç, que tampoc no servia, sempre havia de dir g, e, l.

En aquell moment, era la miserable parauleta "gos" que el deturava. Peter tenia diversos sinònims per a gos. Com que la C era una lletra lleugerament més fàcil, podia, quan no estava massa nerviós, dir "ca". O bé, si les C no acudien amb gaire facilitat, podia nomenar l'animal, amb un aire faceciós i burlescament heroic, un "mastí". Però la presència de les dues deesses era tan enervadora, que Peter trobà que era tan desesperadament impossible de pronunciar una m com una c com una g. Vacillà penosament, tot provant de fer sortir, per torn, primer gos, després ca, després mastí. Se li posà la cara molt vermella. Es trobava malament d'angúnia.

—Ací teniu el petener —pogué reeixir a dir, al capdavant.

La paraula, se n'adonava, era impròpia d'una conversa fina, i una mica ofensiva. Però era l'única que se li acudia.

—Us en dono les gràcies més sinceres—digué la parrupejadora.

—Heu estat esplèndid, veritablement esplèndid—digué la greu—. Però tinc por que esteu ferit.

—Oh, no és res —declarà Peter. I cargolant-se el mocador al voltant de la mà mossegada, se la ficà a la butxaca.

Mentrestant, la parrupejadora havia subjectat l'extrem de la corretja al collar de Pongo.

—Ara ja el podeu deixar a terra—digué.

Peter ho feu tal com li deien. El gosset negre es llançà immediatament amb un bot en direcció del seu enemic, que es retirava a contracor. Arribà a l'extrem de la seva llibertat amb una empenya que el posà dret damunt les potes del darrera i el mantingué, lladrant, en la posició d'un lleó rampant sobre un escut d'armes.

—Ja esteu segur que no és res?—insistí la greu—. Deixeu-me mirar-ho.

Obedientment, Peter es tragué el mocador y estengué la mà. Li semblava que tot anava esdevenint tal com havia desitjat. Aleshores s'adonà amb horror que duia les ungles brutes. Si tan sols, si tan sols hagués pensat a netejar-se les abans de sortir! Què pensarien d'ell? Ruboritzat, provà de retirar la mà. Però la greu la retenia.

—Espereu-vos —digué. I després afegi—: Es una mossegada terrible.

—Espantosa —afirmà la parrupejadora, que també s'havia acotat per a examinar-la—. Em sap tant i tan greu que el meu estúpid gos hagi...

—Heu d'anar de dret a una farmàcia —digué la greu, interrompent-la—, perquè us la desinfectin i us l'embenin.

Aixecà els ulls de la seva mà i li mirà la cara.

—Un farmacèutic—féu com un eco la parrupejadora, i també l'esguardà.

Peter mirà a la una i a l'altra, enlluernat igualment pels ulls blaus tan oberts i pels ulls afinats i secrets de

—Però heu de fer-ho —insisti la greu.

—Heu de fer-ho—exclamà la parrupejadora.

—R-res —repetí ell. No volia anar a cap farmàcia. Volia romandre amb les deesses.

La parrupejadora es tombà a la greu:

—*Qu'est-ce qu'on donne à ce petit bonhomme?*—preguntà ràpidament i en veu baixa.

La greu arronçà les espatlles i féu una ganyoteta indicadora d'incertitud.

—*Il serait offensé, peut-être* —apuntà.

bates, des de la seva cara pàl·lida i pigallada fins a les seves mans més aviat brutes, des de les seves ulleres amb cercle d'acer fins a la corretja del rellotge de canell. Peter veié que se'l mirava i li somrigué amb un èxtasi tímid i vague. Què n'era de bonica! S'imaginà allò que havien estat xiuxiuejant entre elles. Potser debatién si l'havien de convidar a prendre el te. I així que la idea se li hagué ocorregut, n'estigué segur. Les coses d'una manera miraculosa, esdevenien exactament com esdevenien en els seus somnis. Es posà a pensar si ell tenia la cara de

La dona l'agafà pel braç. «Tens diners» —li preguntà afanyosament

color verd. Somrigué d'una manera vaga i d'una manera vaga mogué el cap. Sense gaire fressa, tornà a embolicar-se la mà en el mocador i la retirà de la vista.

—No és r-res—digué.

—*Tu crois?*

La greu llançà un ràpid esguard al subjecte de llur discussió i l'examinà críticament, des del seu mòdic capell de feltre fins a les seves mòdiques sa-

dir-los —aquesta primera vegada— que podien cercar un taxi en el seu cor.

La greu es tombà a la seva companya. Novament arronçà les espatlles.

—*Vraiment, je ne sais pas*—xiuxiuejà.

—*Si on lui donnait une livre?*—indica la parrupejadora.

La greu assenti:

—*Comme tu voudras.*

I mentre l'altra es tombava per a manipular discretament en la seva bossa, s'adreça a Peter.

—Heu estat enormement coratjós—digué, somrient.

Peter només pogué moure el cap, ruboritzar-se i acalar els ulls d'aquell esguard fred, tranquil i segur. Tenia ganes de mirar-la; però quan era el moment, li era simplement impossible de sostenir els seus ulls clavats tranquil·lament en aquells ulls d'ella, immutables.

—Potser ja esteu acostumat als gossos—continuà ella—. En teniu algun?

—N-no—pogué arribar a dir Peter.

—Ah, doncs això encara us fa ésser més coratjós—digué la greu. Després, adonant-se que la parrupejadora havia trobat el diner que cercava, agafà la mà del xicot i l'estrenyí, cordialment.

—Bé, adéu-siau—digué amb un somriure més exquisit que el d'abans—. Us estem enormement agraïdes. Enormement—repetí.

I mentre ho feia, es posà a pensar perquè usava tan sovint aquell mot "enormement". Ordinàriament, no l'emprava gairebé mai. Li havia semblat, no sabia perquè, adequat per a parlar amb aquell subjecte. Quan estava amb gent de classe baixa, sempre es sentia molt cordial i emfàtica i disposada a emprar un llenguatge de noi d'estudi.

—Ad-d-d...—començà Peter. Podien anar-se'n, s'imaginà, ple d'angoixa, desvetllant-se de sobte del seu somni rosat i confortable. Anar-se'n de debò, sense convidar-lo a prendre el te ni donar-li llur adreça? Volia implorar-les que romanguessin una estona més, que li permetessin tornar-les a veure. Però sabia que no seria capaç de dir les paraules necessàries. Davant de l'adéu de la greu es sentí com un home que veu desencadenar-se una esgarriosa catàstrofe i no pot fer res per deturar-la.

—Ad-d-d...—barbotejà feblement. Però es trobà estrenyent les mans de l'altra abans que hagués arribat a l'acabament d'aquell fatal adéu-siau.

—Heu estat esplèndid de debò—digué la parrupejadora, mentre li estrenyia la mà—. Esplèndid de debò. I heu d'anar a una farmàcia i fer-vos desinfectar tot seguit la mossegada. Adéu-siau i moltes, moltes gràcies.

Mentre deia aquestes darreres paraules li posà a la mà un bitllet d'una lliu-

ra, ben plegat, i amb les dues mans li tancà els dits.

—Moltes gràcies—repetí.

Enrogint violentament, Peter mogué el cap: —N-n... començà, i provà de fer-li prendre altra vegada el bitllet.

Però ella somrigué encara més dolçament:

—Sí, sí—insistí—. Si us plau.

I sense esperar cap més paraula, es tombà i corregué lleugerament darrera la greu, que havia començat a caminar pel passeig, arrossegant el reticent Pongo, que encara lladrava i estirava la corretja amb posats heràldics.

—Bé, ja està tot arranjat—digué, quan atrapà la seva companya.

—L'ha acceptat?—preguntà la greu.

—Sí, sí—assentí. Després, canviant el to—. A veure—seguí—, què estàvem dient quan aquest malaventurat gos ens ha interromput?

—N-no—s'escarrassà a dir, al capdavall, Peter. Però ella ja s'havia girat i se n'anava pressosament. Féu un parell de passes al seu darrera; després es contingué. Era inútil. Només li duria ulteriors humiliacions, si s'obstinava explicar-se. Adhuc s'haurien pogut pensar, mentre ell s'estaria dret, lluitant per a fer sortir les seves paraules, que havia corregut al darrera llur per a demanar-les-hi més diner. Li posarien, potser, una altre bitllet a la mà i se n'anirien encara més de pressa. Les esguardà fins que les perdé de vista, al tombant del pendís, i aleshores tornà cap endarrera, cap al Serpentine.

En la seva imaginació reconstruïa l'escena, no pas com havia passat realment, sinó com hauria d'haver passat. Quan la parrupejadora li posava el bitllet a la mà ell somreia i li retornava cortèsment, tot dient-li:

Estic segur que us heu equivocat. Una equivocació ben justificable, ho admeto. Perquè semblo un pobre, i en realitat sóc pobre. Però sóc un cavaller, sabeu. El meu pare era doctor a Rochdale. La meua mare era filla d'un doctor. Vaig anar a una bona escola fins que moriren els meus pares. Moriren quan jo tenia setze anys, a pocs mesos de distància l'un de l'altre. De manera que vaig haver de posar-me a treballar abans d'acabar els meus estudis. Però ja veieu que no puc acceptar el vostre diner—. I aleshores, esdevingut més galant, més personal i confidencial, continuava: —He separat aquests dos gossos fastigosos perquè volia fer alguna cosa per vós i per la vostra amiga. Perquè us he trobat tan boniques i meravelloses. De manera

que, àdhuc si no fos un cavaller, no podria acceptar el vostre diner.

La parrupejadora es sentia profundament commoguda per aquest discurs. Li estrenyia la mà i li deia el greu que li sabia. I ell la tranquil·litava tot assegurant-li que el seu error havia estat perfectament comprensible. I aleshores ella li preguntava si li faria res d'anar amb elles a prendre una tassa de te. I d'aquest punt endavant, les imaginacions de Peter esdevenien més vagues i més rosades, fins que es trobava tot somniant l'antic somni familiar de la filla del Par, de la vídua agraïda i l'òrfena desamparada; no més que aquesta vegada s'esqueia que hi havien dues deesses, i llurs cares, en lloc d'ésser creacions vaporoses de la fantasia, eren reals i definides.

Però ja sabia, àdhuc en la boira del seu somni, que les coses no havien pas anat així. Sabia que ella se n'havia anat abans que pogués dir-li res; i que, àdhuc si li hagués corregut al darrera i hagués provat de fer el seu discurs d'explicació, mai no se n'hauria pogut sortir. Per exemple, hauria hagut de dir que el seu pare era un "cirurgià", no pas un doctor (ja que la c era una lletra més fàcil que la d). I quan li hauria calgut dir que els seus pares havien mort, hauria hagut de dir que havien "finat"—cosa que tindria un so més aviat còmic, com si volgués fer-ne una facècia. No, no, havia de plantar cara a la veritat. Havia pres el diner, i elles se n'havien anat pensant que era només una mena de gaudul de carrer, que s'havia arriscat una mica amb l'esperança d'una bona gratificació. Ni tan sols no se'ls havia acudit de tractar-lo com a un igual. Pel que feia a convidar-lo al te i a fer-ne un amic llur...

Però la seva fantasia encara treballava. El colpí la idea que havia estat innecessari donar cap explicació. Només que li hagués tornat per força el bitllet, posant-lo a la mà d'ella sense dir un mot. Per què no ho havia fet? Havia d'excusar-se per la seva lletitud. Se n'havia anat massa de pressa; vet-aquí el motiu.

¿I si ell se n'hagués anat al davant d'elles i hagués donat ostensiblement els diners al primer marrec que hagués trobat? Això era una bona idea. Malauradament, no se li havia ocorregut a temps.

Tota aquella tarda Peter caminà i caminà, tot pensant en allò que havia passat, i imaginant-se alternatives creïbles i satisfactòries. Però tota l'estona ja sabia que totes aquelles alterna-

tives només eren imaginàries. De vegades el record de la seva humiliació era tan punyent que l'adoració física-ment i el feia estremir.

La llum començà a empaïllir. En la mitja llum grisa i morada els promesos s'estrenyien encara més, sota els arbres. Franges de llums grocs florien en la foscor envaïdora. Penjada ben alta en el cel pàl·lid, la lluna creixent era visible. Es senti més dissortat i més sol que mai.

La mà mossegada li feia molt de mal. Sortí del Parc i caminà per Oxford Street fins que trobà un farmacèutic. Quan tingué la mà desinfectada i embenada entrà a una casa de te i demanà un ou dur i un bol de moka, que hagué de traduir a benefici de la cambrera, que no ho entenia, com una t-a-s-s-a de c-a-f-è.

—Sembla que us heu cregut que soc un vagabund o un mendicant—. Això era el que havia d'haver dit a la jove, amb orgull i indignació—. M'heu insultat. Si fóssiu un home, us hauria bufetejat. Preneu el vostre diner fastigós; però aleshores, reflexionà, difícilment podia esperar d'esdevenir llur amic, després d'això. Pensant-ho millor, decidí que la indignació no hauria servit de res.

—Us heu fet mal a la mà?—preguntà la cambrera amb simpatia, mentre li duïa l'ou i el bol de moka.

Peter assentí:

—M-mossegat per un g-g... per un c-ca—. La paraula sortí a la fi, explosiva.

El record de la seva vergonya el féu ruboritzar mentre parlava. Sí, l'havien pres per un mendicant, l'havien tractat com si no existís realment, com si només fos un instrument, els serveis del qual podíeu llogar, i a qui, quan havies pagat la factura, no calia que dediquessis cap més pensament. El record de la seva humiliació era tan vívid, se n'adonava d'una manera tan pregona i completa, que això li afectà no sols el pensament, sinó el mateix cos. El cor li batejà amb una rapidesa i una violència inacostumades; es trobà malament. Amb grans dificultats arribà a menjar-se l'ou i a beure's el bol de moka.

Tot recordant encara la dolorosa realitat i mentre construïa encara amb febre les seves fantàstiques alternatives, Peter sortí de la casa de te i, encara que estava molt fatigat, tornà a emprendre el seu passeig sense objecte. Caminà per Oxford Street fins

al Circus, va tombar per Regent Street, s'aturà a Piccadilly per guaitar els signes del cel, que feien l'ullet epilèpticament, va passejar per l'Avinguda Shaftesbury, i tombant cap al sud, s'obrí camí per carrers secundaris cap al Strand.

En un carrer d'aprop de Covent Garden una dona se li apropà:

—Anima't, bufó —li digué—. No facis aquest posat tan trist.

Peter l'esguardà amb esbalaïment. Era possible que li hagués dirigit la paraula? Una dona; era possible? Ja sabia, naturalment, que aquella era una d'aquelles que la gent en diu una mala dona. Però el fet que li hagués parlat no per això li semblava menys extraordinari; i tanmateix, no se li acudí de relacionar-lo amb la seva "maldat".

—Vina amb mi—el festejà ella.

Peter assentí amb el cap. No podia creure que fos veritat. La dona l'agafà pel braç.

—Tens diners?—li preguntà afanyosament.

Ell assentí de nou.

—Sembla com si vinguessis d'un enterrament—digué la dona.

—Estic s-solitari —explicà ell. Sentia que estava a punt de plorar. Era més: tenia ganes de plorar, de plorar i d'ésser aconhortat. Li tremolava la veu mentre parlava.

—Solitari? Fa riure, això. Un minyó tan ben plantat com tu no té dret a estar solitari—rigué d'una manera significativa, sense gens d'alegria.

La seva cambra tenia una llum rosada i escassa. Una flaire de perfum barat i de roba interior bruta surava en l'aire.

—Espera't un xic—digué ella, i desaparegué per una porta en una cambra interior.

Va seure allà i esperà. Al cap d'un minut tornà ella amb kimono i sabatilles. Se li assegà damunt els genolls, li posà els braços al voltant del coll i començà a petonejar-lo.

—Estimadet —li digué amb la seva veu esquarterada—, estimadet.

Tenia els ulls freds i cruels. L'alè li feia pudor d'alcohol. Vista de la vora, era indescriptiblement horrible.

Peter la veié, li va semblar, per la primera vegada; la veié i s'adonà completament de tot. Enretirà la cara. I tot recordant la filla del Par que s'havia torçat el turmell, l'òrfena desemparada, la vídua amb un nen que

havia caigut a l'estany Rodó; recordant-se de la parrupejadora i de la greu, es despreguà dels seus braços, l'empenyí lluny d'ell, es va posar dret.

—Em sap g-greu —digué—. Me n'haig d'an-n... He oblidat una cosa. He...—agafà el barret i se n'anà cap a la porta.

—La dona corregué darrera seu i l'agafà pel braç:

—Tu, poca-vergonya—li cridà. La seva irritació era fastigosa i horrible. —Convides una noia i després mires d'escapar-te sense pagar. Oh, no, jo t'ho asseguro, no t'escaparàs... Tu...

I els insults tornaren a començar.

Peter es ficà la mà a la butxaca i es tragué el bitllet tan ben plegat que li havia donat la parrupejadora:

—Deixeu-me'n an-nar—digué mentre l'hi donava.

Mentre ella el despleguava amb suspicàcia, se n'anà d'una correguda, tancant la porta de cop darrera seu, i davallà les escales fosques, fins que es trobà al carrer.

ALDOUS HUXLEY

(Trad. Rafael Tasis i Marca.)

Escacs

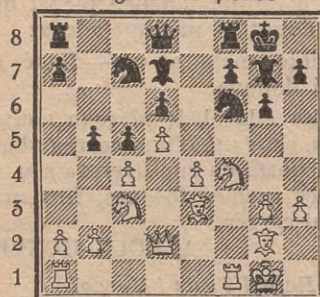
per A. F. ARGÜELLES

Del Torneig d'Hastings Gener del 1938

Un bell final de partida

PRINS

Negres: 15 peces

a b c d e f g h

Blanques: 15 peces

KONIG

Les blanques, conduïdes per Kömg, han desenvolupat bé les seves peces, mentre que les negres, a mans de Prins, han comès algunes errades que les han col·locat en posició inferior. Ara König inicia un brillant atac que li donarà la victòria ràpidament.

15. e5! d6×e
16. Cd3!
16. Amenaça d6, b×c
17. C×e5 Cf6×d5
18. Ag5!

Es millor que 18. A×C, A×C, 19. A×T, C×A, puix que els fills negres donarien molta feina.

18. De8

Si 18...f6; 19. C×C, C×C5 20. A×C, guanya una peça.

19. C×C D×C
Si 18 ... A×G; 20. C×C guanya una Torre.
20. Af6! Dh5
Si 20 ... A×C; 21. C×A, +,
21. g4 A×g4
22. h3+A, D×g4
23. Dh6!!

El cop de gràcia! Les negres abandonen, puix que contra l'amenaça 24. D×A mat no hi ha defensa. Si 23 ... A×D; 24 Ce7 mat. Si 23 ... A×A; 24. C×A+, Rh8; 25. D×h7 mat. Si 23 ... Cec6 ó e8, 24. A×A, C×A. 25. C×f6+! i 26. C×D; o bé 24 ... De 6; 25. A×T i 26 Cf6 +.

Solució del problema n.º 2

Per V. Marín. Jugada clau:

1. Dc6, amenaça 2. T×b4+. Si 1... b×D; 2. Ca3, b×C; 3. Tb8 mat. Si 2... T×A; 3. Ta2 mat reglamentari. Si 1... Ta2; 2. T×a2+, R×A; 3. Ta1 mat. Una realització genial.

Després d'uns sacrificis inesperats de Dama i Cavall la T de b2 veu aclarida la columna b i va a interceptar la Torre negra de a8.

J. Peris Pardo

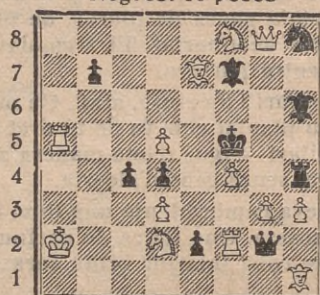
Un dels problemistes de l'actual generació que s'ha fet un nom internacionalment amb les distincions aconseguïdes en torneigs és Juli Peris, valencià per naixença però format escaquísticament a Catalunya, on seguí el mestratge de Marín i Paluzie, situant-se ben aviat en el primer rengle. S'ha fet remarcar per la realització de brillants concepcions adaptades a l'escola moderna.

J. PERIS PARDO

PRIMER PREMI

«Norsk Sjakkblad» Abril-Maig 1936

Negres: 10 peces

a b c d e f g h

Blanques: 13 peces

MAT EN DUES

NOTICIARI

El Torneig internacional de Lodz ha acabat amb la victòria de Pirc (Iugoslàvia), amb 11 punts i mig, seguit de Tartakower (Polònia), amb 10, i Petrow (Letònia), Eliskases (Austria) i Stahlberg (Suècia), amb 9 i mig.

S'està jugant el Campionat dels Estats Units, en el qual prenen part Fine, Reshevsky, Dake, Kashdan, Simonson, Morton, Horowitz, Polland, Santasiere, Cohen, Treysman, Reinfeld, Bernstein, Suesman, Hanauer, i Kupchick. Després de la ronda quarta Reshevsky té 3 punts i mig i Fine tres, amb partida ajornada. Treysman i Reinfeld segueixen amb tres punts.

Els nostres MOTS creuats

Solució al problema núm. 1

G	E	R	M	I	N	A	C	I	O
R	I	U	A	D	A		O	N	A
A		C	I	U	T	A	T		S
T	I	A		S		L	E	R	I
C	A	D	A		V	A	S		
I	M	A	N	T	A	R		M	A
E	B		N	U	S		N	O	M
N	E	V	A			M	O	R	O
T		O		O	M	O	T		
	A	L	I	M	E	N	T	A	R

Problema núm. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

HORITZONTALMENT

1. Vila heroica. — Producte de la congelació de l'aigua.—2. Aspre. Afirmació (a la inversa). Terminació d'infinitiu.—3. Pronom. El formen tres.—4. Després. — 5. Pronom (a la inversa). Del verb ésser. Terminació d'infinitiu.—6. Nau. Del verb ésser. — 7. Una casa gran i antiga.—8. Divinitat egípcia. Forma que revesteix l'acusatiu datiu d'un pronom. Cançó. — 9. Anagrama d'una organització juvenil. Menjada abundosa. — 10. Regió del Perú. Afirmatiu.

VERTICALMENT

1. Conjunt de màquines. — 2. Serveix per clavar. — 3. Que salvaguarda els interessos dels pobles i dels individus. Inicials d'una República de la U. R. S. S. Acabament. — 4. Nota. Del verb ésser. Que té afecció a un altre.—5. Fa a trosos.—6. Anullava.—7. Riu. Pont de l'ocell.—8. Metall preciós. Fortuna.—9. Exclamació. Familiars.—10. Organisme del cos humà. Situació de lloc.

L'aventura de Sigfrid

L'Antonet és un brivall de setze anys eixerit com un pèsol. És fill únic d'uns carnis-sers del Poble Nou que el tracten a cos de rei. De seguida que va sortir de l'escola, els seus pares, gent «pràctica», el van posar dar-

ra el taulell armat d'una descomunal ganiveta. L'Antonet té un temperament combatiu i bèl·lic i, a cor amb les bombes feixistes, no deixa dormir tranquils els seus progenitors amb la mania que vol fer-se dinamiter.

La seva vocació de dinamiter, però, li ha vingut aquests darrers temps després de llegir totes les consignes que ornamenten les parets de la ciutat. Abans, amb la ganiveta a la mà, somniava ésser un Sigfrid. Aquesta afició li va venir d'una vegada que els seus pares, pel seu Sant, el van portar al Liceu, on un arrogant tenor alemany interpretava la mitològica figura wagneriana. Sigfrid era adorat per les filles del Rin però ara l'Antonet ho és per les posseïdores de targetes de racionament que freturen per uns talls de «mitjana» d'un monstre carnívor gairebé tan inassequible com el famós dragó que guardava l'anell màgic que havia de fer esdevenir ric i poderós al que el posseïa...

Encara que l'Antonet, si el deixeu parlar, us dirà que sort que ha canviat l'espasa per la dinamita que, sinó, prou que en tindria de carn a la parada!

—Mireu, noies. Si jo podés ésser aquell Sigfrid que vaig veure al Liceu, us asseguro que mataria el dragó i després el faria a talls i no us en faltaria de carn, no!

I aquest somni de l'Antonet del Poble Nou és el que ha plasmat Xirinius. I no ens negareu que efectivament, el somni és bell... i profitós.

XIRINIUS